

PREOTULU ROMANU.

Diuaru basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege
voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.

DOMNEDIEESC'A LITURGIA

A S.-LUI JOANU CHRYSOSTOMU.

— Studiu ritualu. —

(Urmare.)

Dara dupa-ce am vorbitu despre sacrificiulu eucharisticu incátu adeca plinirea aceluia se face in consacrare prin cuvintele domnedieesci: „Acest'a e corpulu meu,“ aflu cu cale si la locu cá se lamurescu mai aprópe si ace'a cá carea a fostu credinti'a si invetiatur'a s. Chrysostomu despre esenti'a, natur'a si preste totu despre caracterulu sacrificiului eucharisticu. — Éta unele marturisiri referitórie la acést'a.

Esplicandu elu tectulu din cartea facerei despre sacrificiulu lui Noe (VIII, 20) díce cá Domnedieu cá creatoriulu tuturoru a saditu in firea nóstra o anumita cunosciintia a vertutiloru, nu numai ci si sciinti'a sacrificiului. „*Precum la inceputu Abelu fiulu celui de antáiu omu, de sene in-susi indemnatu, cu multa diligintia a implinitu oblatiunea, asia acum'a si dreptulu acel'a (Noe) prin sacrificia a datu multiamita Domnului . . .*“¹⁾ — deóra-ce Abelu nu a fostu invetiatu de nemene, neci a fostu lege despre offerirea primitialoru, ci fiendu instruitu de consienti'a s'a, a adusu sacrificiu spre a laudá si multiemí lui Domnedieu.²⁾

¹⁾ Sicut in principio Abel ille primi hominis filius, a se ipso commonitus, magna diligentia oblationem perfecit, sic utique nunc et justus ille (Noe) Domino per sacrificia gratiarum actionem retulit. Hom 27 in Gen. 2. T. IV. p. 242.

²⁾ Ad popul. Antioch. Hom. 12, 4 T. II. p. 132.

Si acést'a e caus'a cà atâtu judeii, câtu si pagânii au adusu sacrificiu.

Domnulu Christosu inse din iubirea s'a càtra genulu omenescu a binevoitu cá in loculu umbrei si a tipului se asiedie adevèrulu atunci, candu in loculu oiei, in loculu sangelui celoru necuventatórie, si alu stropirei uscioriului, pre sene singuru s'a datu spre junghiare, sangele seu spre beutura, trupulu seu spre tienere si de mancare, cá lumea se-o mantuésca, — se-i deschida ceriulu, se-o puna de-a drépt'a Tatalui, cá se ne umplemu si la o iubire mai deplinita se ajungemu ¹⁾, demandandu de odata cá acelu sacrificiu infricosiatu se se offerize. " ²⁾

Éra cumcà acelu sacrificiu intru care pre sene singuru a demandatu a se offeri nu e altu decâtu celu eucharisticu, se cunósce din acele marturisiri in care cu amintirea sacrificarei lui Christosu la altariu, de-odata adauge, cá acelu sacrificiu e si mancare spirituala si sacrificiala.

Espunendu sensulu invocarei „Susu se avemu animele,“ dîce :

„Més'a mystica e gatita si mnelulu lui Domnedieu se jertfescè pentru tene, preotulu e ingrigitu pentru tene, foculu spiritualè erumpe din més'a sacra, Cherubimii stáu de façia, — Seraphimii sbóra impregiuru . . . foculu celu spiritualu descinde din ceriu, sangel; din cóst'a cea nevinovata cá si dintr'unu crateru s'a versatu spre justificarea t'a: si nu te rusînezi? . . . Pentru ace'a voi cei ce ve apropiati, se nu cugetati cà corpulu celu domnedieescu 'lu primiti dela omu, ci se cugetati a primi din fórfecele Seraphimiloru, foculu, corpulu celu domnedieescu si cá si cum amu pune buzele la cóst'a cea domnedieésca si nematiculata, asia se ne impartasîmu din sangele celu mantuitoriu.“ ³⁾

¹⁾ Hom. 34 in I. Cor. 2, T. X. p. 288; Cfr. Hom. 24. I. Cor. 4. T. X, p. 203.

²⁾ Hom. 24. 3. in I Cor. T. X. p. 202.

³⁾ „Mensa mystica parata est, et agnus Dei pro te imolatur, sacerdos pro te angitur, ignis spiritualis ex sacra mensa erumpit, Cherubim adstant, Seraphim advolant . . . ignis spiritualis e coelo descendit, sanguis in cratere in tuam justificationem ex immaculato latere effusus

Éra in altu locu vorbindu despre împartasiirea curata dîce :

„Sacrificiulu e mancare spirituale . . . deslêga legatur'a inimicitii, cá din mésa se primesci vindecare, cá-ci te apropîi la més'a cea santa si infricosiata. Veneréza argumentulu oblatiunei acesteia, Christosu jaçe omoritu. Din ce cauza si pentru-ce s'a omoritu? — Cá atátu celoru ceresci, cátu si celoru pamentesci pace se aduca, — se te faca amiculu angeriloru, cá se te impace cu Domnedieulu toturorur, — cá pre tene celu ce erái inamicu si contrariu, amicu se te faca.“¹⁾

Din aceste marturisiri ale s. Chrysostomu se cunósce, cá sacrificiulu ce se plinesce pre altariu este reinnoire adeverata a sacrificiului crucei, adeca : precum aci, asia si acolo se jertfesc Christosu mnelulu lui Domnedieu spre curatire si impacarea nóstra.

Dreptu-ace'a precátu de o parte sacrificiulu ce se plinesce pre altariu este sacrificiu de lauda si de multiamita — la ce se referesce cuprinsulu rogatiunei de multiamita inainte de hymnulu seraphicu — asia este acel'a si sacrificiu de espiare si de impacare.²⁾

Dupa plinirea consacrarei urméza dóue rogatiuni.
Anume :

est: et non erubescis? . . . Propterquod et accedentes ne putetis vos accipere divinum corpus ex homine, sed ex ipsis Seraphim forcipe ignem, ut scilicet Isaias vidit (6) divinum corpus accipere putate: et quasi divino et impolluto lateri admoti labiis, sic salutari sangvini participemus“ De poenit IX. 1. Cfr. in Psal. 123, 2. T. V. p. 356.

1) Sacrificium spiritualis est cibus . . . solve inimicitiam ut a meusa medelam accipias, ad horrendum enim et sanctum sacrificium accedis. Reverere hujus oblationis argumentum, occisus jacet Christus. Cujus vero causa et quare occisus est? Ut coelestibus simul et terrenis pacem offeret, et te angelorum amicum faceret, ut te cum Deo universorum reconciliaret, ut te hostem et adversarium amicum faceret.“ De prodit. Judae II. 6, T. II. pag. 381. Cfr. Hom. VIII in epist. ad Rom. 8. T. IX p. 465.

2) „Sacras nobis carnes suas commedendas dedit, se ipsum apposuit imolatum. — Hoc mysterium pacis est mysterium.“ Hom 50 in Math. 3. T. VII. p. 508.

1) „Aducându aminte de acésta demandare mantuitória“
... cu „ale t'ale dintru ale t'ale“ si cu cantarea „Pre tene
te laudamu s. c. l.“ Éra

2) rogatiunea „Inca 'ti aducemu acestu sacrificiu cu-
ventatoriu s. c. l.“

Dejá mai susu s'a fostu amintitu, cà s. Chrysostomu
despre partile s. liturgie nu tractéza in ordu si in modu
sistematicu, si mai cu deosebire despre cele referitorie in-
cepéndu dela consacrare pâna in capetulu s. liturgie. —
Din acestu punctu de vedere s'ar' poté dîce cà despre ro-
gatiunea de sub punctulu 1) nu face amintire directa.

Cu tóte acestea cumcà pre tempulu s. Chrysostomu la
celebrarea s. liturgie a occursu rogatiunea de cuprinsulu celei
mai susu amintite sub punctulu 1), si inca chiaru la acelu
locu unde e asiediata, adi adeca dupa consacrare, se cu-
nósce din urmatóriele:

S. parintele Chrysostomu esplicându tectestulu s. evan-
gelie referitoriu la instituirea domnedieésca a sacrificiului
eucharisticu, la cuvintele: „Acést'a se faceti intru amintirea
mea“ nu numai cà dice: „Asiadara precum órecandu la
Judei (Esire III. 15) memori'a benefaceriloru o-a impreunatu
cu mysteriu, asia si acum'a,“ séu „cauta càta grige a arz-
tatu cà totu-de-a-un'a se ne aducemu aminte despre acéa
cà a moritu pentru noi;“ — ci merge mai departe adau-
géndu: „Dara dupa-ce Marcionitii . . . eráu se nege acésta
economia, memori'a patimei cu de-adinsulu o reimpróspeta
si prin mysteria, si cà nemene se nu póta fi sedusu, acéa
(memori'a patimei) de-odata o sustiene si o asiédia prin
més'a acéa sacra. Déb're-ce acéa e capulu bunatatiloru.“
Apoi cà insusi Mantuitoriulu Christosu dupa asiediarea s.
eucharistie inca a vorbitu „nu numai de patima si cruce,
ci si de inviare, numindu-o acést'a imperatia.“¹⁾

Ce se cunósce dreptu acéa din aceste marturisiri?
Acéa cà s. Chrysostomu chiar' la commemorarea instituirei
s. sacrificiu vorbesce de patima, de cruce si de inviare, me-
mori'a caror'a o-a legatu de mysteriulu s. sacrificiu, si carea
memoria prin s. mésa se consérva. Ce suntu inse aceste de-

¹⁾ Hom. 82 al. 83 in Math. 1—3. T. VII p. 740.

câtu cuventele rogatiunei carea adi imediate urméza consacrarei.

Afora de acést'a apoi decumv'a vomu commemorá inca si ace'a, cà s. Parintele Chrysostomu totu cu ocasiunea ace'a candu tractéza despre instituirea s. sacrificiu eucharisticu dîce, cà esemplulu Mantuatoriului ne servece de basa pre urm'a carui'a avemu se celebramu s. liturgia, urméza si ace'a, cà déca Christosu dupa plinirea sacrificiului eucharisticu si-a adusu aminte de patim'a, mórtea, crucea si de inviarea s'a, si noi asisderea avemu se facemu la celebrarea s. liturgie.¹⁾

Façia de eschiamarea „Ale t'ale dintru ale t'ale s. c. l.,” numai urmatóri'a marturisire dorescu a o insemná. — Esplicându sublimitatea bisericeii, carea este cas'a lui Domnedieu, intr'altale dîce:

„Candu din tóte partile striga prophetii, candu apostolii predica evangeli'a, candu Christosu stà in midilocu, candu cele ce se facu le suscepe Tatalu, candu Spiritulu santu imparte bucuri'a s'a, cu câtu folosu se departa cei ce fura de façia (la s. liturgia), si câta perdere au cei nepresenti.“²⁾

Ací mi-s'ar' poté inse obiectioná cà citatiunea acést'a nu quadréza neci coresponde scopului, încâtu in ace'a nu occuru cuprinsulu eschiamarei „Ale t'ale s. c. l. . .” — Acést'a cu adeveratu e asia, cà commemorare espresa literala nu se face, totusi lucrulu stà alt'felu intru atât'a, încâtu in citatiunea de susv se face alusiune indirecta sistematica la eschiamarea „Ale t'ale.“ . . .

Pentru-cà ori cine póte vedé cà in ace'a-si citatiune se tractéza despre partile principale ale s. liturgie, începêdu dela sacrele cetiri pâna la epiklesia, respective pâna la s. impartasire, — si inca intru commemorare systematica. — Dupã cetiri urméza presentia lui Christosu (consacrare),

¹⁾ Cfr. Hom. 17 in Epist. ad Hebraeos 3. T. XII. p. 131.

²⁾ „Quando undique prophetae clamant, quando Apostoli evangelium praedicant, quando stat Christus in medio, quando quae fiunt suscipit Pater, quando laetitiam suam Spiritus sanctus impertit, quanta qui adsunt utilitate cumulati recedunt, quanto damno afficiuntur qui absunt.“ De mutat. nominum IV. T. III. p. 145.

— acesteia suscepterea celor prefacute, — si in urma scoborirea Spiritului santu, carele lucrăza si intemeieza bucuria sufletésca in anemele celor ce cu curatia si cu credintia primescu s. eucharistia.

Dupa-ce inse la celebrarea s. liturgie si adi dupa consecrarea implinita inmediatu urmăza offerirea celor consacrate, respective rogarea umilita a bisericei pentru suscepterea acelor'a, deore-ce ce altu sensu ar' poté se aiba eschiamarea „Ale t'ale dintru ale t'ale tfe aducându de tôte si pentru tôte,“ decâtu offerirea darurilor consacrate Tatului cerescu!? ast'feliu credu că in citatiunea de mai susu s. Chrysostomu nu are alt'cev'a inaintea s'a decâtu chiar' rogatiunea de susceptere esprimata adi in „Ale t'ale s. c. l,“ prin urmare că pre tempulu lui inca a esistatu o atare rogatiune intrepusa intre consecrare si epiklesia séu invocarea Spiritului santu.

Ce se tiene de rogatiunea de sub punctulu 2), acést'a inca nu occura iu modu espressivu, dara cumcă ace'a a esistatu si pre tēmpulu s. Chrysostomu se cunósce de-o parte de acolo că ace'a-si rogatiune nu e decâtu commemorarea repetita a caracterului s. sacrificiu — despre ce s. Parintele Chrysostomu de nenumerate ori vorbesce, — éra de alta parte de acolo, că ace'a rogatiune la carea alt'cumu s'ar' pareá a alludá in Hom. in s. Eustathium Antioch. (T. II. p. 601), forméza legatur'a intre rogatiunea de susceptere si de-odata si trecerea de totu logica la rogatiunea a III-a a invocarei Spiritului santu atātu preste toti, cătu si preste darurile cele consacrate.

(Va urmá.)

Preintipuirea numerului de 12 ~~a~~ ss. Apostoli.

(Fine.)

IX. In cartea Imperatiloru se dice, că imperatulu Solomonu a pusu 12 ispravnici preste totu Israilulu, cari aveáu se deie cheltuiéla imperatului si casei lui. (III. Imp. c. IV.)

Atari ispravnici potemu numi si pre santii Apostoli, fiindu-cá densii cá deregatorii lui Christosu si ai casei cei sante a lui, suntu administratorii mysterialoru Domnediesci.

— Éra cá atari au provediutu baseric'a cu cheltuél'a spirituala a cuventului si a ss. Sacramente, prin care s'au nutritu si s'au sustienutu si pâna in capêtu lu vécuriloru se va sustiené lumea cea crestina.

X. Totu in cartea Imperatiloru se mai cetesce, cá Solomonu a facutu in baseric'a decâtra densulu edificata, mare versata, care se sustiené de câtra 12 boi, in asia forma cá dintre acesti'a 3 cautá spre médianópte, 3 spre mare, — 3 spre médiadî si éراس 3 spre rasaritu, éra marea deasupr'a si tóte dosurile loru câtra parete. (III. Imp. VI. 22—24.)

Precum la acestu locu dîce S. Gregoriu (pars. II. curae past. cap. V.) acesti boi au prefiguratu pre cei 12 Apostoli, deórace densii suntu acei'a, carii marea cea versata adeca s. botezu si ss. Sacramente, respective credinti'a in S. Treime in numele carei'a se conferesce s. botezu o-a anunziatu in tóte partile si marginele lumii.

Si apoi decumv'a despre acei boi se dîce cá cu dosurile loru eráu câtra parete, prin acést'a se intipuesce séu ace'a, cá marirea Apostoliloru si remunerarea osteneleloru loru lumii inca e necunoscuta; — séu ace'a, cá in ss. Apostoli avemu se consideramu nu ace'a, cá cum au fostu, ci cum si ce s'au facutu prin impartasirea si conlucrarea cu darulu celu cerescu. — Altcum s'ar' vedé cá s. Apostolu Paulu atâtu pre sene câtu si pre cei'alalti coapostoli i-asémena cu boii ce triera.¹⁾ Si nu fora temeiu, deóra-ce ei suntu acei'a carii in câmpulu lui Christosu au aratu, semenatu si au trieratu cele spirituale. — In urma:

XI. Despre Solomonu se mai cetesce cá in baserica si-a facutu scaunu mare de elefantu, cu siese trepte, si 12 lei stându la cele siese trepte de un'a si de alta parte.²⁾

Prin acesti 12 lei preafrumosu se preintipuiescu santii Apostoli, despre cari insusi Mantuitorulu dîce cá „voru siedé pre cele 12 scaune judecandu cele 12 neamuri ale lui Israilu.“ (Math. XIX, 28.) Scaunulu facutu de câtra Solomonu este tipulu poterei judiciarie a lui Christosu, — cele 6 trepte suntu tipulu lucruriloru celoru 6 dîle ale creatiunei, séu tóte zidírile care suntu supuse lui Christosu si presté

¹⁾ I. Cor. IX 9 seq — ²⁾ III Imp. X. 19—21.

care împreuna cu Christosu suntu óresicumv'a judecatori si santii Apostoli.

Cele pâna ací commemorate suntu preintipuirile numerului de 12 alu sântiloru Apostoli, prin cari a voitu Christosu Mantuitoriulu se plínésca opulu mantuirei.

La aceste preintipuri cuprinse in legea cea vechia, va fi numai se adaugemu încà acele intipuri care le aflamu consemnate in Apocalypsulu S. Joanu. — Deci:

XII. In capu XII din Apocalypsu se dîce: „Si semnu mare s'a vediutu in ceriu. Muiere imbracata cu sórele si sub petiórele ei lun'a, si pre capulu ei cununa din 12 stele.“

Visiunea acést'a a s. Joanu multi o explica in acestu modu: Muierea este tipulu basericei, éra cele 12 stele intipuescu pre cei 12 Apostoli, carii cu lumin'a invetiaturei, cu esemplulu vietiei si cu stralucirea minuniloru de catra densii lucrata au infrumsetiatu baseric'a. — Cine e inse capulu nevediutu si supremu alu basericei, decátu insusi Domnulu nostru Isusu Christosu? dreptu ace'a ss. Apostoli suntu acei'a carii in modu principalu infrumsetiéza pre Christosu, intru câtu adeca prin exerciarea poterei date loru de susu, lumea o-a supusu lui Christosu cá unui rege. — Éra in modu secundariu acei ss. Apostoli suntu deodata si frumseti'a basericei, deóra-ce cuventulu loru cá si totu atâte lumini ale lumii esindu in tóte marginele pamêntului, lumea o-a luminatu.

Séu dupacum marturisesce S. Vasiliu: “ Cu venirea credintiei professate de càtra ss. Apostoli, lumea de nou s'a ziditu in credintia, inavutîtu-s'a ace'a in fapte bune, usioratu-s'a de pecate, trezitu-s'a din nepasare, insufletîtu-s'a spre considerarea celoru ceresci si s'a liberatu de poterea diavolului.“¹⁾

La acést'a intru adeveru că nu incape neci o indoiéla. Pentru-cà precum mai 'nainte de predicarea Apostoliloru neamurile au ratacitu in intunereculu si umbr'a mortiei spirituale: asia au cunoscutu acele neamuri calea adeverului si au vediutu lumin'a adeverului, dupace in persónele ss. Apostoli au resaritu stelele cele stralucitórie.

¹⁾ In Math V.

Isusu la fântân'a lui Jacobu.

În urma spre complinirea celorlalte dîse:

XIII. Se mai amintim și viziunea aceia a S. Ioanu, unde enaréza, că „i-s'a aretatu cetatea cea mare a Ierusalimului celui sântu, carea aveá zidu mare și înaltu cu 12 porti și în porti 12 angeri.“

Se aplicam acum'a acést'a la economi'a legii noué. — Cetatea cea mare și sânta este tipulu bisericeii, éra cele 12 porti și cei 12 angeri întipuescu pre cei 12 Apostoli; de-óra-ce în biserica ss. Apostoli suntu temeiurile secundarie ale bisericeii lui Christosu, întru câtu spre întarirea credintiei, densii au anunțiatu și au descoperitu popóreloru mantuirea cea adevérata.

Dóuesprediece porti și totu atâti'a angeri se potu numi ss. Apostoli, fiindu-cà prin ei s'a aretatu lumii calea mantuirii și s'a deschisu usi'a imperatiei celei vecinice; — întru a carei'a latîre și întarire le-a statu de ajutoriu și conlucratori angerii cei pazitori.

Domnedieu, carele tóte astufeliu le-a tocmitu cá se servésca spre marirea numelui seu, spre deplinirea rescumperarei și spre cunóscerea voiei S. Treime descoperite întru realizarea opului mantuirii, Acel'a în acestu modu s'a înduratu și a binevoitu se descopere preîntipuirea și întipuirea numerului de 12 alu ss. Apostoli.

Voiei acestei domnedieesci e apoi de a-se atribuí și aceia, cá dupace, prin mórtea cea agonisita síe-si a lui Iud'a vendietoriulu, numerulu de 12 alu ss. Apostoli s'a micusioratu, — precum órecandu poporulu israeliteanu s'a ingrigitu cá neci unu neamu se nu piéra în Israilu (Judec. XXI, 17): asia s'au ingrigitu și ss. Apostoli cá în loculu lui Iud'a vendietoriulu carele érá numeratu cu cei 12 și a luatú sórtea deregatorieii, se se aléga altulu, anume Mathi'a, carele apoi împreuna s'a și numeratu cu cei 11 Apostoli.

(M. Fabri S. J. Concion. Opus T. VI.)

J. Borosiu

2

PREDICA PRE DOMINEC'A FIILULI RATACITU.

„Sculáme-voiu si me voiu duce la Tatalu meu, si voiu dŕce: Tata! gresitam la ceriu si inaintea t'a, de acum nu mai sum demnu a me chiamá fiulu teu.“ Luc'a XV, 18.

Déca a-ti fostu cu atentiune la cetirea S. evanghelie de adi, carea e un'a dintre cele mai frumóse asemenari séu parabole ale Mantuitoriului nostru Isusu Christosu, atunci ve-ati potutu convinge: câtu de tare ne departamu de Domnedieu prin pecate, câtu de tare deformamu tipulu Lui intru noi, — si cu tóte aceste Domnedieu doresce întórcerea nóstra ma ne dà *daru ajutoriú* la acést'a, numai noi se nu ne opunemu, ci se conlucramu dupa potentia; ve-ati potutu convinge cà Domnedieu totu-de-a-un'a a voitu si voiesce mântuirea nóstra, de ace'a a tramisu pre Fiiulu seu la noi pre pamêntu, carele a luatu natur'a nóstra intréga afara de pecatu, si tóta viéti'a s'a pamêntésca n'a fostu alt'a, de câtu un'a conversare continua si amicavera cu pecatosii, pentru-cà acesti'a suntu creatur'a, catra carea si-a aretatu si-si aréta Domnedieu misericordi'a s'a; — ve-ati potutu convinge: cà Domnedieu e indelungu-rabdatoriu facia cu pecatosii, nu smulge indata neghin'a din grâu, ci o lasa pâna la seceratu; dar' cându ascépta Domnedieu dupa întórcerea pecatosului, nu incéta a-lu admoniá, indemná, amenintiá, promite si pedpsí, numai cá se-i póta câscigá anim'a. Prin urmare déca celu fara-de-lege se întórce din anima înfrânta, aretându parere de reu pentru pecatele facute, urîndu-le si avendu propusu firmu de a le incungiuirá, atunci Domnedieu érase 'lu primesce de fiu adoptivu, ma are cea mai mare bucuria de elu bucurându-se impreuna si ângerii din ceriu.

Premitiendu aceste, se ne întórcemu privirea la icón'a *misericordiei divine*, carea ni-a desemnatu-o Mântuitoriulu in parabol'a fiului ratacitu si analisandu-o se vedemu mai antâiu ideile principali, ce se cuprindu in ea, apoi conlucrarea pecatosului la reintórcerea s'a, si in urma faptele misericordiei divine facia cu pecatosulu, — fiti cu atentiune!

I.

Parabol'a are trei parti: parasirea casei parintiesci, ratagirile si re'ntórcerea ratacitolui. Ea suna: „unu omu avù

doi fi," omulu aci e Domnedieu séu Fiiulu lui Domnedieu, Domnulu nostru Isusu Christosu, care a rescumperatu pre toti ómenii cu scumpu sângele seu. Cei doi fi suntu dreptii si peccatosii. Séu dupa s. Augustinu se potu intielege dóue popóra: unulu credintiosu in cunóscerea si cultulu lui Domnedieu — Judeii; celu alaltu, care a parasitu pre Domnedieulu celu adevveratu si a adóratu idolii si creaturile — pagâinii. „Celu mai teneru a dísu catra tatas'ó: dâmi par-tea“ etc. Fiiulu celu mai tineru representéza aci pre peccatosi, pentru-câ tenereti'a in genere este iute, nesocotita, usióra, neconstanta si inclinata spre libertate si ueastêmpu, — ea fuge de ordine si disciplina cá de unu jugu greu.

„Pretensiunea averei“ insémna iubirea naturale, ce o manifestéza unii ómeni prin nisuinti'a spre a fi independenti si a lucrá dupa placulu loru. „Averea“ e totu, ce se póte intielege sub darurile naturali si supranaturali, cari le capatamu dela Domnedieu.

Fiiulu celu ratacitu si-a risipitu averea, ereditatea parintiésca, va se díca pagâinii si peccatosii au abusatu si abúséza cu ratiunea, judecat'a si cu tóte darurile naturali si divine. Viéti'a voluptuósa a ratacitului este viéti'a lumésca, libera si luxuriósa a paganiloru, precum si a fiacaru omu de lume. Tiér'a cea departata e uitarea de D.-dieu. Fometea e lips'a cuvêntului divinu. Omulu avutu, care primí pre fiulu ratacitu e satan'a príncepele lumii acestei'a. Mosi'a séu tiárin'a e poterea satanei. Animalele necurate dupa legea mosaica, suntu spiritele rele, — „radecinele“ cu cari se nutriá suntu principiele si doctrinele false seducátore, imbracate altcumu in forme frumóse, cari pre ómenii usiorei si nees-perti curându i ducu la perire.

Mustratu de conscientia fiulu ratacitu si-a venit in fire si a dísu: „câti argati suntu in cas'a Tatalui mieu!“ Acesti argati suntu ercticii, cari nu se tiênu de fi casei, si totusiu ratacitolu dupace s'a esaminatu pre sine si a vediutu miseri'a in care a ajunsu din voi'a s'a, doresce se fie consideratu in cas'a tatanes'ó nu cá fiu, cí numai cá unu argatu (dileriu). De peccatosi acesti'a si ómenii superbi Domnedieu e fórte departe; inse pentru fiulu înfrantu si umilitu, pentru genulu omenescu celu nefericitu s'a aretatu Domnedieu cu compatimire: tramitiendu pre unulu nascutu Fiiulu

seu Domnulu nostru Isusu Christosu, care prin grati'a s'a éراسi la primitu de fiu, de-si nu a fostu demnu. — Vestimentulu celu nou este nevinovati'a, carea o pôte capetá peccatosulu prin întórcere sincera. „Anelulu“ e simbolulu legaturei fidele cu Domnedieu si însémna darurile Spiritului Sântu. „Incaltiamintele“, de cari in orientu se folosíáu numai fruntasii si cei liberi, însémna promptitudinea de a urmá Evangeliulu lui Christosu, ér' vitielulu celu grasu dupa s. Parinti significa pre Isusu Christosu carele cu corpulu omenescu a suferitu totu felulu de calumnii si nedreptati. Apoi precum s'a bucuratu atunci la ospetiulu facutu din vitielulu celu grasu asia se bucura acum baseric'a lui Christosu de sacrificiulu celu misticu alu s. Eucharistie.

Fiiulu celu mai mare venindu dela câmpu, cându audí music'a, nu voi se intre in casa, — acest'a intipuesce pre judeii, cari murmuráu asupr'a lui Isusu, càci a primitu in baseric'a s'a pre peccatosi si mai târdiu pre pagâni. „Iedulu“ cerutu suntu pasiunile precum: rebeliunea si cerbicosi'a fariseiloru, cându erá vorba de servitiulu lui Ddieu. Ér' cuventele: „se cadeá a ne desfatá si a ne bucurá, càci fratele teu acest'a mortu erá si a inviatu etc.“ suntu conclusiunea parabolei, carea aréta: cà peccatulu e mórtea sufletului, si penitenti'a séu întórcerea e invierea sufletului, de carea se bucura intréga baseric'a Domnului Christosu.

II.

Se vedemu acum in ce stà conclucrarea peccatosului la reintórcerea si indreptarea s'a!? — Ea stà a) in examinarea s'a, si b) in resolutiunea de a se reintórce.

Pasiulu primu alu gratiei divine la întórcerea unui peccatosu e acel'a, cà peccatosulu 'si întórce privirea in *sine insusi*, si se examinéza cu amenuntulu. Acést'a lucrare a gratiei i descopere profunditatea abisului, in care a cadíutu, i trezesce conscienti'a despre nefericirea s'a; un'a lumina chiara i imprastie intunecimea mentiei si-i misca voí'a, si asia amagirea incéta. Elu vede lucrurile cum suntu, si nu mai pune pretiu pre placerile peccatóse, dupa cari a amblatu asia de tare. Elu se intréba: unde sum? ce am facutu? ce însémna aceste vest'mente rupte? acéta sclavía? acéta fóme? ce s'a

alesu de averea mea? de libertatea mea? de cugetele mele dupa onóre? — o, casa parintiésca! unde suntu dîlele cele frumóse, cându nu aveámu a me teme de nimicu? tóte, tóte au disparutu. Animale necurate forméza acum societatea mea sclavi'a cea mai aspra e pusetiunea mea, — a morí de fóme si in miseria e sórtea mea; ve invidiezu pre voi sierbitorii Tatalui meu, bunatatea lui previne tóte dorintiele vóstre! In modulu acest'a pregatesce si luminéza grati'a divina reintoércerea unui sufletu ratacitu.

In aceste cugete sante pecatosulu ruginându-se de trecutuliu seu, cuprinsu de teróre pentru venitoriu se determina, resolutu a-si parasí fara-de-legile dicîndu: „Sculame-voiu si me voiu duce la Tatalu meu si voiu díce: Tata! gresit'am la ceriu si inaintea T'a, de acumu nu mai sum demnu a me chiamá fiulu teu, fà-me cá pre unulu din argatii tei, si scolându-se a venitu la Tatalu seu.“ (Luc'a 15, 18—19.) Éta chipulu unui pecatosu penitente, care in locu de a desperá, incepe a se increde, dar' acést'a incredere a lui e impreunata cu umilintia! Elu díce: „sculame-voiu“, pentru-cá starea s'a o considera cá o cadere; — dar' unde vei merge nefericitul? „voiu merge la Tatalu-meu“, càci pâna cându am unu Tata, a carui iubire mi-e cunoscuta, am totu-de-a-un'a unu scutu securu la dênsulu. Recunoscu cà nemultiuirea mea a trecutu tóta mesur'a; inse de-si sum unu fiu nedemnu, totusi dênsulu de-apururea e parinte prea bunu. Si ce vei díce? I-voiu níce: *Tata!* si sciu, cà singuru acestu cuventu e de ajunsu, spre a-i misică anim'a. Déca suspinulu meu me va impedecá a-i vorbí, atunci lacremile mele voru graí pentru mene; ér' déca 'mi voiu poté innadusi suspinulu, atunci i voiu marturisi tóte peccatele mele; càci déca am fostu unu pecatosu cutezatoriu, nu vréu se fiu unu penitente fricosu; pentru ace'a i voiu díce: „am gresitu la ceriu“, pre care l'amu facutu marturia fapteloru mele celoru rele, dar' si inaintea t'a am peccatuitu, parinte prea bune! — Éta ce are se faca ori-ce pecatosu de ori-ce etate, sexu si conditione, déca voiesce se se mântuésca; — faca cá anim'a lui se se petrunda de dorere si parere de reu, înfrângere si umilintia, si atunci in acel'a gradu se va apropiá de Domnedieu, in care s'a departatu prin peccate!

III.

Ce privesce faptele misericordiei divine faia cu peccatosulu, acele se reducu la trei: a) incātu Domnedieu lu-ascēpta cu pacientia; b) 'lu cērcă cu diligintia, si c) 'lu primisce cu bucuria.

Că se potemu cuprinde plenitudinea misericordiei domnedieiesci, carea stă in indelunga-rabdarea lui Domnedieu faia cu peccatosii, nu trebuie se pierdemu din vedere *reutatea peccatului* si ur'a ce o are Domnedieu catra elu; pentru-că ce face omulu, cându peccatuesce de mōrte? Ni-o spune dreptulu Jobu in c. 15 v. 25—26, unde dīce: „elu si-a intinsu mân'a s'a contr'a lui Domnedieu si s'a rescolatu contr'a Atotupotentelui. Alērga contr'a Lui cu gātulu intinsu,“ ēr' in c. 21 v. 14—15 dīce: „ei au dīsu catra Domnedieu: fugi dela noi, cine este atotu potente că se i sierbimu.“ Apoi apostolulu Pavelu la Evr. c. 6 v. 6 dīce despre peccatosi: „a dōu'a óra restignindu loru-si pre Fiiulu lui Domnedieu si batjocorindulu.“ Ce cutezare si nebunia sacrilega! dela nisce vase ale mâniei, cum i numesce pre peccatosi s. Pavelu la Rom. c. 9 v. 22. dicūdu: „a suferitu cu multa pacientia vasele mâniei gatite spre perire,“ si totusiu Domnedieu nu-i frānge, ci i suferē, nutresce si ĩmple de bunatati. Ma reutatea loru merge pāna acolo, cātu se lauda cu atacurile loru indreptate contr'a ceriului, dupa cum se esprima Regele-profetu: pāna cându peccatosii Dōmne! pāna cându peccatosii se voru gloriá?“ (ps. 93, 3.) Ei 'si sioptescu, cā Domnedieu, care nu le pedepsesce indata faradelegile nu-i vede, dicūdu: „cum se scie Domnedieu, si celu preainaltu se aiba scientia de aceste?“ (ps. 72, 11.) Amara insielatiune! Au Domnedieu „celu ce cauta pre pamēntu, si-lu face de se cutremura (ps. 103, 32.) se nu-i vēda si se nu aiba potere a-si resbuná? Sēu e indiferentu faia cu insultele, ce i se facu pre tōta diu'a? nu I. m.! Domnedieu uresce peccatulu si pre peccatosu intr'o forma, sĭ dēca totusiu suferē pre peccatosu cu atāt'a pacientia, nu e acēst'a o minune a misericordiei si iubirei divine? ba, dá; si caus'a ni-o spune s. Petru 2 ep. c. 3 v. 9: „Domnedieu rabda indelungu pentru noi, nevrēndu se piēra cinev'a, ci toti se se reintōrca la penitentia.“ Acēst'a e, ce i retiene braiulu resbunatoriu,

singuru acést'a e, de nu lasa mâna libera miriadeloru de sierbitori si elementeloru, cari se oferescu iustitiei divine a resbună vatemarea facuta Majestatei domnedieesci; căci altcum foculu ar' arde si acumu pre peccatosu, precum a arsu Sodom'a si Gomor'a si pre Nadab si Abiu, ap'a l'ar' innecá, precum a innecatu pre Faraonu cu óstea lui, pamêntulu l'ar' inghití de viu, precum a inghitítu pre Core, Datan si Aviron. E dreptu, că asiú fi crutiatu de multe insulte, déca asiú nimicí pre peccatosi „dar' nu voiescu mórtea peccatosului, ci cá se se întórca si se fie viu“ dîce Domnedieu prin profetulu Ezechilu c. 33 v. 12.

Acésta amênare, acésta pacientia credu că e destulu motivu pentru ori-ce peccatosu, cá se-si móie anim'a de pétra, si se incépa a versá lacrimi de penitentia, dupa-ce a ratacitu atâ'ta dela scopulu si destinatiunea s'a. Inse Domnedieu nu numai nu rabda pre peccatosi, ci i si cauta cu diligintia. In ordinea omenésca de comunu, cându e vorb'a de impacare, vinovatulu face pasii cei de antâiu, nu e asia inse in ordinea mântuirei (salutei), căci de si omulu e vinovatu si Domnedieu vatematu, totu-si Domnedieu este, carele cêrca pre omu; si unde ar' avé se faca minuni de strictetia spre a ne pedepsí, acolo face minuni de misericordia spre a ne mântuí. Cându fugimu de versulu gratiei s'ale, ne rechiama prin versulu conscientiei nóstre, carea nu ne dà pace, ne mustra, ne representa nesecuritatea mortiei, pedepsele eterne pretotindenea ne urmaresce, ma intiepletiunea divina carea din eternu a fostu in sêntulu Tatalui si l'a plinirea têmpului s'a facutu omu, in persóna a cercatu pre peccatosu incepêndu dela pescer'a Vifleimului pâna la muntele Calvariei, unde a restituitu egalitatea intre satisfactiune si vatemarea facuta lui Domnedieu si dupa ace'a l'a cautatu prin ss. Apostoli, cari au predicatu in tóta lumea.

In urma Domnedieu primesce pre peccatosulu penitente cu bucuría, dupa cum ne aréta Mântuitoriulu in s. Evangelia de adi prin simbóle, cându dîce: că Tatalu nu potú acceptá pâna-ce vení la dênsulu fiulu seu, ci i ésa inainte, cade pre grumasulu lui si-lu saruta. Un'a primire atâtu de nemeritata duplica dorerea fiului; elu vré se faca un'a marturisire sincera, ce si-a demarcatu-o in tóte trasurile façiei, inse

Tatalu 'lu intrerupe dîcîndu: aduceți vestmentulu celu nou, dati-i anelu in degetu si incaltiaminte in petiôre, prin cari simbóle se aréta iertarea deplina a pecatelorú si infrumse-tiarea si invierea sufletului impacatu cu Domnedieu. Éta I. m. pentru-ce a dispusu s. baserica a se cetí in Dominec'a trecuta parabol'a despre fariseu, ér' astadi despre fiulu ratacitu, pentru cá se ne abata dela distragerile oprite si se ne indemne a ne întórce la Domnedieu, si asia indreptându-ne viéti'a dupa preserisele basericeí inca de pre acum se ne pregatimu la serbarea s. invieri a Domnului nostru Isusu Christosu. Aminu.

Basilii Ratiu
protopopu.

PREDICA PE DOMINEC'A I. A POSTULUI MARE.

„Vina si vedi!“ suntu cuvintele
Apostolului Filipu catra Natanailu
in evangeli'a s. Joanu. c. 1 v. 47.

Aceste cuvinte se folosescu atunci, cându dóue séu mai multe persóne disputa ori vorbescu despre unu ce absente si un'a parte vrea se convinga pre ce'alalta despre asertele s'ale. — „Vina si vedi!“ dîse Filipu catra Natanailu, pentru-cá crediú cá un'a singura privire, unu singuru gestu, séu si numai unu cuventu din gur'a Mantuitoriului va sterge tóta dubietatea lui Natanailu, si asiá va devení si densulu in-vetiacelulu lui, ce'a ce se si întêmplá luandu-si numele de Bartolomeu.

Aceste cuvinte se potu esprime si adi catra acei in-dividí cari in superbi'a lorú voiescu se tréca de rationalisti, si cá atari nu se sfiescu a faurí câte verdi si uscate in contr'a religiunei si institutiunilorú ei salutari, pre cari s. baserica le-a introdusu pentru edificarea sufletelorú crestine, — se potu esprimá aceste cuvinte catra toti acei'a, cari prin atacurile lorú contribue la recirea sémtiului crestinu; deci nu va fi de prisosu a vorbí din candu in candu despre obiecte, lucruri si operatiuni, ce ne revóca in memoria fapte istorice, si suntu instructive si din acelu punctu de vedere, cá obiectele de si le vedemu cu ochii si opera-tiunile de si se facu in presenti'a nóstra: totusiu multi nu cunoscú insemnatatea lorú, ma cauta la ele adese ori cu

ochi indiferenți, fora de a se mișcă. — Aceste sunt ceremoniile basericesci.¹⁾

Motivulu, din care am alesu materi'a acést'a este urmatoriulu discursu: — Unu rationalistu vrându se aduca in perplexitate pre unu preotu dîce: Ce-mi place mai puçinu la serviciulu divinuu suntu ceremoniile, ele n'au nici unu sensu rationalu si inaintéza numai superstitiunea; pentruce atâtea? cu câtu e mai simplu serviciulu divinuu cu atât'a-i mai demnu de Domnedieu. — Preotulu respunde: mi se pare că nu poftesci esplicare, cu atātu mai puçinu instructiune, eu inca n'asiu avé tēmpu la asiá cev'a si domniat'a pacientia; dar' spune-mi: pentru ce nu vorbesci totu intr'unu tonu? pentru ce-ti insoçiesci tóte cuventele cu gesturi, cu diverse mișcari, întórceri si pusetiuni ale capulu si corpulu intregu? aceste tóte suntu superflue, pentru-că 'ti-poti esprimá cugetele destulu de chiar' prin cuvente. — Ast'a se întēpla fora de a cugetá, replicá rationalistulu, si e un'a necesitate a naturei omenesci. — Bene! acum déca sustieni că e naturalu si necesariu a insoçi cuventele incolo destulu de chiare si cu gesturi séu alte mișcari — replicá preotulu — cumu poti aflá de ne-convenintiosu cându Baseric'a folosesc ceremonii corespundiátore spre a poté face mai pricepute si mai intuitive misteriele si adeveturile religióse? nu e ací o necesitate mai mare a naturei? nu e acést'a neincungiuratu de lipsa? firesce că Domnedieu n'are lipsa de ceremonii, cí avemu noi spre a ne edificá. — La aceste tacú rationalistulu, si asiá se terminá discursulu.

Aceste me îndemna a ve vorbí despre ceremonii in genere si necesitatea lor; ér' in specie despre catedra; — fíti cu atentiune!

I.

Comerciulu intelectualu, prin care ómenii poftescu a-si comunicá unii altor'a cugetele si sēmtiemintele, se face prin semne esterne adeca prin sunete, séu prin caractere scrise ori in altu modu semnate. In scurtu Creatoriulu a provediutu pre omu cu o limba dupla, limb'a orale asiá numita.

¹⁾ La esplicarea ceremonieloru s'au folositu predicele liturgice de Franz Ehmig, Tom. I. pag. 5—37.

séu organulu vorbirei, si limb'a semneloru. De acést'a din urma se folosescu eschisivu surdo-mutii si cei ce voiescu, a se intielege cu ei; toti cei'alalti ómeni se folosescu propriaminte cu limb'a orale, dar' iéu intru ajutoriu si limb'a semneloru, fora-de-voia, fora de a cugetá si fora de a-o invetiá anume, pentru-cá e naturala si înascuta ómeniloru; acést'a se vede din esperintia: càci déca cinev'a vrea se afirme, se acórde ori se concéda cev'a, face si din capu, pre cându-si dá invoirea cu gur'a; — déca nu concede, se indoiesce ori néga cev'a, scutura si din capu; — déca lauda pre cinev'a, 'lu bate si pre umeru; — Salutantele nu-si esprima respectulu numai cu gur'a, cí si prin semne, prin plecarea ori descoperirea capului, ma chiar' prin sarutarea mânei. — Maniosulu pre lînga cuvente, bate cu petiorulu in pamentu, ori cu pumnulu in mésa, — pre celu ce gresiesce 'lu amenintia cu degetulu aretatoriu; — déca unu parinte demânda fiului ori supusului seu se mérga uudev'a, si de-odata 'si intinde braçiulu si-i aréta calea, atunci semnulu acest'a face o impresiune fórte mare, si aréta mai chiaru seriositatea parintelui. Acést'a impresiune contribue mai multu la ascultare, de câtu cuventulu: mergi!

Atari semne prin cari dâmu mai mare pondu si valóre cuventeloru suntu nenumerate; ba câte odata ne exprimamu sêmtiemintele numai prin semne si gesturi, fora a dîce unu cuvêntu: un'a privire neplacuta, un'a schima e de multe ori espresiunea sêmtieminteloru nóstre, ce le pricepu chiar' si unele animale.

Dar' si cându ne-amu ferí de semne vediute, atunci ne destingemu cugetele prin tonu, schimbarea versului, vorbire lina ori apasata, scurtare ori lungire de silabe, fora de cari oratiunea nóstra ar' fí monotana si fora placere.

Acumu déca aceste semne ne suntu atâtu de prompte, le folosimu fora de a cugetá, ma si baietii le-au in-de-mâna fora de ale fí invetiatu ori deprinsu, óre nu vomu poté afirmá, cà limb'a semneloru ni-e înascuta cá si ce'a orale? si e chiar' asiá de folositóre cá si ace'a? — ba da; prin urmare si un'a si alt'a ni-e naturale, innascuta si absolutu necesaria.

Ceremoniele basericesci nu suntu alt'a decâtu un'a limba prin semne si gesturi. Preotulu face serviçiulu divinuu,

sacrifica si se róga; tóte cuventele si vorbele s'ale le însoçiesce cu semne si gesturi, ce se potu vedé si audí, asiá d. e. se róga incetu, cu versu sonor, canta 'si redica mânile catra ceriu, 'si pléca capulu, face diverse misícari si întórçeri. — Ce cugetati! Óre aceste semne vediute nu au cev'a insemnatate? nu suntu un'a limba prin carea ni se comunica mai chiaru adeveturile sânte, si supranutarali? Suntu intru adeveru! Deci déca limb'a semneloru e naturale si in-nascuta omului, cum s'ar' poté lipsí de dêns'a s. Baserica la cultulu divinu si la administrarea sacramenteloru? Déca ambele limbi nu se potu despartí in viéti'a de tóte dílele, cum s'ar' poté folosí in Baserica numai limb'a orale? nu se póte; pentrucà déca ni-ar' vorbí preotulu numai cu gur'a, ér' nu si prin semne ori gesturi, atunci vorbirea lui ar' devení ne-naturale, uniforma si fora gustu. Sustienu dar' cà ceromoniele suntu un'a limba naturale si priceputa, se — invetiamu numai sensulu si insemnarea loru, si atunci ne vomu edificá si vomu face progresu in pietate si religiositate!

Cà Baseric'a a introdusu multe si varíi ceremonii, acést'a 'si are base'a in s. Scriptura, carea adese ori vorbesce in semne, e fórte avuta de simbóle, si aceste simbóle cu câtu suntu mai varíi cu atát'a mai escitátore si placute; — ba varietatea ceremonieloru e un'a imitare a Creatoriului cu totulu dupa gustulu omului. Au nu ni se pare pamentulu cu multu mai frumosu, cându vedemu pre suprafaçi'a lui varietate de munte, vâi, dealuri, siesuri, rîuri si lacuri? ar' fí asiá de încântatoriu déca ar' produce numai una specie de arbori, flori si fructe? — Séu ceriulu de nópte nu e cu multu mai desfatatoriu, cându pre firmamentu lucescu ne-numerate stele in diverse apropiare si departare, in diverse grupe, decátu atunci, cându ar' fí numai puçine, dar' si acele in egale distantie unele de altele?

Vedeti I. m. ! numai varietatea multiamesce gustulu omului intru tóte; pentru ace'a a introdusu si s. Baserica multe si varíi ceremonii, cá de un'a parte se imiteze pre Creatoriulu, de alt'a se corespunda gustului omenescu, si asiá se faca serviçiulu divinu mai escitatoriu si se departeze indiferentismulu.

Cà omulu iubescce varietatea se póte demonstrá si din punctu de vedere psichicu, càci dupa cum e de diversu

gustulu omenescu, chiar' asiá suntu de diverse: ratiunea, priceperea, judecat'a, voi'a si alte facultati spirituali; pentru ace'a diverse trebue se fia si midilócele, ce au se opereze asupr'a loru spre a le poté misică si escitá la sêmtiuri religióse si morali. Au nu ni aréta si esperinti'a, cá ce'a ce delectéza pre unu individu, la altulu nu-i place, pentru alu treile e cu totulu indiferentu, — ce'a ce misica pre unulu pâna la lacrimi, pre altulu 'lu lasa fórte rece? Deci nu au dreptu acei'a, cari combatu ceremoniele, cá-'su prea multe si fora de nice unu sensu. — „Vínà si véda“ unii cá acei'a, si déca voiescu se tréca de intiepti, voiésca se si pricepa si intieléga sensulu celu adeveratu alu ceremonieloru, si atunci se voru convinge, cá aceste suntu corespundiátore naturei omenesci! E dreptu, cá frundiele unui arbore au fucntiuni cá si plamânile nóstre, si desî s'ar' mai poté lipsí de unele, totusi arborele ar' vegetá; dar' pentru ce? cându fia-ce frundia contribue la nutrirea si frumseti'a plânteii, — chiar' asiá e si cu ceremoniele basericesci. Prin urmare ele suntu absolutu necesarie, si varietatea loru e cu totulu dupa gustulu omenescu.

II.

S. scriptura ne spune, cá Mântuitoriulu invetiandu poporulu 3¹/₂ ani, dupa impregiurari se suiá séu pre o redicatura ori pétra, si de acolo predicá poporului, carele stá la petiórele s'ale; séu se suiá pre un'a naia, si de acolo vorbiá catra ascultatorii dela tiermure. Firesce, cá sub ceriulu liberu 'lu costá mare incordare, parte pentru arsi'ta sórelui, parte pentru torentele aerului si a vânturiloru. Apostolii inca au avutu ace'asi incomoditate, — asemenea si preotii vécuriloru prime, cându inca nu eráu Baserici prevediute cu catedre. — Fiendu-cá si catedr'a se tiene de utensiliele basericesci, asiá e de lipsa se meditamu despre insemnatatea simbóloru, ce se afla pre ea! Abstragându dela scopulu si destinatiunea ei, observu, cá dêns'a nu se sântiesce separatu, cí deodata cu Baseric'a; dar' apoi se sântiesce chiar' si prin cuventulu divinu, cum díce Ap. Pavelu: „tóte lucrurile se sântiescu prin cuventulu lui Domnedieu.“

De ace'a e fórte cu convenintia, cá acestu locu sântu se fia infrumsetiatu cu colori frumóse, aurituri si tablouri;

la din contra amu comite un'a eróre mare, si ar' fi unu defectu pentru sântiulu crestinu, déca le-amu lasá fora ornamente.

Priviti 'la ornamentele catedrei! si eu ve voiu spune insemnatatea loru: susu pre acoperemântulu catedrei se afla depinsa s. Treime, carea s'a descoperitu omenimei in Test. n. cu esirea in publicu a Mântuitoriului, atunci, cându s'a botezatu in Jordanu dela Joanu. Atunci deci s'a descoperitu s. Treime, căci s'a auditu versulu parintelui cerescu: „Acest'a este Fíiulu mieu celu iubit;“ totu-odata s'a vedíutu Spiritulu sântu descindiendu si asiediându-se preste Fíiulu in forma de porumbu spre a simbolizá blandeti'a, cu carea a venitu Fíiulu se rescumpere omenimea. Simbolulu Spiritului sântu pre catedra insémna, că Baseric'a cá invetiátóre nu póte ratací. Icon'a Mântuitoriului cu globulu in mâna, ne aduce aminte, că Dênsulu e creatoriulu universului. Pre marginea si suprafaci'a catedrei se afla icónele celoru 4 Evangelisti si 3 parinti basericesci, cari suntu fórte momentóse in simbolisarea loru. Si éta cum.

Inca in Test. v. s'a predísu si s'a pre-intipuitu Salvatoriulu omenimei cá Domnedieu, cá omu, cá Archiereu si cá rege. Cu siese seculi inainte de er'a crestina se descoperi Mesi'a in modulu acest'a profetului Ezechielu in visiune, adeca: profetulu vedíu pre Mesi'a venindu pre norii ceriului in un'a trasura cu 4 animale, dintre cari un'a fie-care aveá 4 fejie: faci'a de omu, faci'a de leu, faci'a de vitielu (juncu) si faci'a de vulturu. Dupa esplicarea ss. Parinti aceste 4 fejie insémna 4 insusíri ale Mântuitoriului, anumitu: faci'a de omu (angeru) — insémna natur'a cea omenésca a Rescumpatoriului, faci'a de leu — regnulu seu, faci'a de juncu — Archieri'a s'a, si faci'a de vulturu — divinitatea s'a. In aceste 4 insusíri indepleni Isusu opulu rescumperarei nóstre, si ni-se descoperi cá omu adeveratu, căci s'a nascutu cá omu, a vietíuitu, a patimitu si a moritu cá omu; ni se descoperi cá rege. fiendu domnu absolutu preste intrég'a natura; ni-se descoperi cá Archiereu, de óre-ce aduse pre cruce Sacrificiulu celu mare de impacare, si dupa ordinea lui Melchisedecu 'lu aduce in modu incruentu sub form'a pânei si a vinului pâna la finea timpuriloru, cá unu daru curatu si

beneplacutu lui Domnedieu. In fine ni-se descoperi cá Domnedieu aretandu-si natur'a divina si perfectiunile prin minunile si predícerile s'ale, si mai cu séma prin invierea s'a

Despre aceste 4 proprietati au scrisu ss. Evangelisti, si in speție: s. Mateiu descrie pre Isusu cá omu, incepênda cu genealogi'a-i omenésca; s. Marcu 'lu descrie cá rege, incepênda cu predicarea lui Joanu Botezatoriulu in desiertu, unde-si redicã versulu cá unu leu, spre a anunția venirea Regelui supremu, d'spre care díse Joanu, cá nu e demnu a-i deslegá curelele incaltiaminteloru; S. Luc'a descrie pre Isusu cá Archiereu, deóre-ce incepe cu sacrificiulu preotului Zacharia, si aréta mai lamuritu sacrificiulu lui Isusu pre cruce; ér' s. Joanu 'lu descrie pre Isusu cá pre Domnedieu, incepênda cu divinitatea-i eterna. De aci apoi ss. Parinti au atribuitu Evangelistiloru urmatórele simbóle de inspiratiune, cari deodata sierbescu si cá note destinctive ale loru: santului Mateiu simbolulu omului (séu in forma de angeru), st.-lui Marcu a leului, st.-lui Luc'a a juncului, si st.-lui Joanu a vulturului. Evangelistii suntu 4 colonne ale Basericei, pre cari cá pre o stânca se redica edificiulu credintiei, díce s. Gregoriu; ér' icónele loru simboliséza, cá Baseric'a nóstra e Apostolica

Afora de s. Scriptura, mai avemu traditiunea carea inca e de origine divina si apostolica, precum díce s. Joanu evangelistulu in c. 21, v. 25: „suntu si altele multe, cari le-a facutu Isusu, cari de s'ar' fi scrisu câte un'a, mi-se pare cá in tóta lumea n'ar' fi incãputu cartile ce s'ar' fi scrisu;“ apoi s. Pavelu in Epist IV. càtra Tesal. c. v. 2, 14 díce: „tiéneti traditiunile, cari le-ati invetiatu,“ ér' catra Timoteiu c. I, v. 3, 15 numesce Baseric'a lui Christosu „column'a adevéruului.“ Traditiunea acést'a au scris'o ss. Parinti, pentru ace'a avemu noi pre cathedra icónele celoru mai insemnati parinti ai bisericei nóstre: Vasilie, Gregorie si Joanu gura de auru.¹⁾ Aminu.

Basilii Ratiu,
protopopu.

¹⁾ Cu icónele descrise aci e in frumsetiata cathedr'a ce se afla in Baseric'a cathedrale a Metropoliei din Blasiu, numita „Manastire“, ér' in biseric'a Reghiului sasescu cathedr'a e in frumsetiata numai cu cei 4 evangelisti si icón'a s. Invieri.

Agraire la cununia.

Onorate mire! Onorata mirésa!

Éta ací e momentulu cá se pasíti la s. taina a casatoriei! Deci dati mân'a drépta si dechiarati inaintea mea si inaintea acestoru martori cá ambii voíti si doriti acést'a casatoria, si cumcá veti avé credintia unulu cátra altulu pâna la mórte. Si éta acum cum dedeti drépt'a, mânile vóstre le voiu infasiurá cu epitrafírulu in semnulu cá casatori'a vóstra va sè se incheie in faci'a bisericeii si cu binecuvântarea acesteia, si cá dêns'a va se primésca sub scutulu seu legatur'a ce faceti, cá ast'feliu acusi se poteti implení cu credintia si cu acuratate detorintiele conjugali.

(Ací urméza actulu cununiei si depunerea juramântului.)

Éta acum casatori'a vóstra e legata si numai mórtea va se o desfaca ace'a. Deci ve provocu cu psalmistulu: „Dá celui preainaltu promisiunile t'ale!“ (49, 14.)

Ambii dederati mân'a in semnulu cá veti traí viéti'a vóstra la olalta dimpreuna si cá intru tóte impregiurarile vietiei veti se fíti intru ajutoriu unulu altui'a, cá ast'feliu ambii se ve ajungeti scopulu: viéti'a eterna.

Mai ântâiu de tóte ve comandu cá se ve ingrigiti despre bunastarea vóstra tempuraria. Detorinti'a barbatului e de a se ingrigí despre soçi'a si despre fii sei, detorinti'a lui e de a staruí si de a munci, — éra femeii'a impartiesca si dêns'a grigiele si ostenelele barbatului seu; staruiésca si dêns'a de a sporí câscigulu barbatului seu prin parsimonia rationala si prin conducerea corecta a economiei de casa. Numai ast'feliu se promovéza bunastarea tempuraria a familieloru, numai intru acestu tipu va fi averea scutita si asigurata de respire, numai ast'feliu se va poté delaturá din ori-ce casa lips'a si miseri'a.

Mai departe déca lui D.-dieu i-va bineplacé de a ve daruí cu prunci, atunci detorinti'a de a-i cresce aceia veti avé de a-o implini` la olalta, dându mâna de ajutoriu unulu altui'a. — M'asiu estinde prea pe largu déca ve-asíu aretá ací deosebitu tóte detorintiele ce au parintii faci'a de crescerea prunciloru sei, adeca: cum se-i invetie, cum se-i infrunte, cum se-i dogenésca si se-i pedepsésca? séu cum se li pre-

mérgea cu esemplulu bunu? Me marginescu numai a vé spune că acést'a grea detorintia parintii au de a-o impleni la olalta, trebuie se vina intru ajutoriu unulu altui'a atátu cu vorb'a câtu si cu fapt'a, — că-ci déca unulu din parinti vorbesce séu face ast'feliu, éra celu-alaltu din contra, déca unulu pedepsesce, éra celu alaltu retrage pedéps'a luându pre pruncu sub scutuliu seu, atunci pruncii se facu rei dejá din temelia. Deci fiti cu precautiune si grigia in venitoriulu ce ve ascépta, si dupa potintia fiti intru ajutoriu unulu altui'a cá crescerea prunciloru se ve succéda bine si in fric'a lui Domnedieu.

Mai daparte sunteti detori cá in tóte necasurile vietiei ce v'aru intempiná se fíti éراسi intru ajutoriu unulu altui'a si se ve impartasíti consolare. Nici o casatoria nu e scutita de doreri si suferintie, si cu tempulu si voi veti observá acést'a. Deci aduceti ve aminte totu-de-a-un'a de legatur'a ce facurati astadi cá se scíti cá aveti detorinti'a de a fí intru ajutoriu unulu altui'a intru tóte, cá se scíti cá sunteti detori de a portá dimpreuna crucea vietiei si de a ve consolá unulu pre altulu. Statulu casatoriei e asemenea unui jugu greu, déca acest'a 'lu pórtá numai o parte, atunci acel'a devine nesuferibilu, decumv'a inse 'lu pórtá ambele párti, atunci pe fia-carea parte nu cade decátu numai un'a diumetate a greutáti.

In fine casatoritii au strins'a detorintia de a fi éراسi intru ajutoriu unulu altui'a spre a-si câscigá merite spre viéti'a eterna. Ce folosu déca v'ati ingrigí ori-si-cátu despre bunastarea vóstra temporaria éra cu mântuirea sufletului nu a-ti cugetá?! Ce folosu — dícu — déca prelânga acést'a nu a-ti vení intru ajutoriu unulu altui'a invetiandu-ve, indemnádu-ve si rogându-ve unulu pentru altulu? Iubirea si credinti'a ce a-ti promisú acum unulu altui'a, acést'a iubire si credintia se ve indemne mai vêrtosu cá se ve ingrigiti unulu fiesce-carele despre mântuirea sufletului celui'a-laltu, cá ast'feliu si dupa morméntu se ajungeti odinióra uniti prin iubire si fericirea eterna.

Onorate mire! Onorata mirésa! Acum mai inainte ve jurarati iubire si credintia, iubire ce nu va se se potolésca, credintia ce nemicu va se o clatine. Promiserati serbato-

resce in façi'a bisericeii si naintea lui D.-diu că casatori'a la carea a-ti pasîtu adi veti se o petreceti cu credintia si iubire catra Rescumperatoriulu vostru, cu incredere fiesca in darulu seu, in pace si intru cointielegere, onorandu-ve si pretiuindu-ve unulu pre altulu si că veti petrece cu paciintia slabitiunile unulu altui'a, ve veti incuragiá si indemná unulu pre altulu spre a face bine, veti se intemeiati in cas'a vóstra staruinti'a, ordinea, bunacuveinti'a si moralulu crestinu, pruncii cari vi-ar' daruí D.-diu veti se-i cresceti in fric'a Lui; a-ti promisú că ve-ti traí la olalta pâna la mórte si in biue si in reu! Deci cu de-adinsulu ve rogati cá D.-diu se ve dee darulu seu si potere cá se poteti implení cu acuratétia si cu conscintia promisiunile ce facurati. Intru acestu modu veti se petreceti o casatoria intru adeveru crestina si esemplara, — ve-ti se duplecati bucuri'a parintiloru vostri. — ve-ti se fíti decórea familielorú vóstre: éra pentru voi insí-ve ve-ti se dobânditi o comóra de multa bucuria si fericire. Acést'a ve poftimu noi din anima, si spre acést'a ceremu darulu lu; D.-diu! Aminu.

Prelucrata de

Vasilíu Budescu.

CUVENTARE FUNEBRALA.

— Despre starea celoru buni si celoru rei la judecat'a cea mai de pe urma. —

„Si va vent diu'a Domnului
că unu furu nóptea (Ep. II. Petru
c. III, v. 10.)

Omulu se ingrozescé audîndu numai de acestu cuventu odiosu „mórte.“ La inmortentare inse se ingrozescé si mai tare, in câtu nu numai celu bunu, ci si celu reu, adeca si celu mai incarnatu pecatosu se înmóie in anim'a lui impe-trita. Nu e mirare Intristatiloru ascultatori! pentru-cà la asemenea convenire se convinge atâtu celu bunu, câtu si celu reu, cumcà mórtea face capetu la tóte. Ea rapescé cu sine demnitate, renume si marire; ea nimicesce bogatie; ea face de rusine filosofi'a cea îngâmfata a omului; ea zadar-nicesce totulu, in ce omulu — pâna ce a fostu in viétia —

si-au inchipuitu, cà e stapênu si atotpoternicu pe a le s'ale, si nu lasa dupa sine alt'a, decâtu umbra, nalucire si jale mare! „Càci unu vântu trece de-asupra-i, si nu mai este, si loculu seu nu se mai cunósce.“ 1) Dar mai minunata e cântarea ce ne dîce, cà: „Tóte suntu tierina, tóte cenusia, tóte umbra; tóte suntu mai neputentióse de câtu umbr'a. tóte suntu de câtu visurile mai insielátore; intru o clipéla pre tóte aceste mórtea le apuca.“ 2)

Petrunsu de spaima si cuprinsu de fiori la asemenea convenire apoi î-si pune întrebarea vrêndu-nevrêndu si celu mai cufundatu in fapte rele, inchipuitulu întieptu necredintiosu, cà ce va fi óre cu elu dupa mórte si ce stare va avé la judecat'a cea din urma?

Întrebarea acést'a e potrivita cu privilegiulu de faþia si este de interesu nu numai pentru celu reu, ci si pentru celu bunu si asia pentru voi toti cari v'ati adunatu aicia cu scopulu de-a petrece la mormentu pre fratele N. N.

Cá se sciti dara înainte, cà ce ve ascépta dupa faptele sevêrsîte in viétia, la diu'a cea mare a judecatii, vréu se ve invetiu acum'a cum va fi: 1) starea celoru buni; si 2) starea celoru rei la judecata? Ascultatime!

I.

In lumea de acum'a, Intristatiloru mei ascultatori! dupa cumu scimu — suntu multi farisei. Unii ómeni din afara se aréta buni, si la aparintia cá nisce sfiuti, si lumea din gre-siéla inca i crede de atari, macarcà din launtru suntu fiere rapitóre — incarcati cu feliurite pecate, dupa cum se dîce: numai atât'a cà pórtã chipuri de ómeni. Atari ómeni farisei apoi — dupa judecat'a loru simpla, ticalósa si marginita — presupunendu cà lumea i tiene ómeni de omenia — ei inca se nutrescu cu ace'a, cà in adeveru suntu fericiti aici pre pamentu.

Ce credeti, Intrist. mei ascultatori! óre suntu ei in adeveru fericiti? Ce presupuneti, óre suntu ei asigurati cà fericirea loru inchipuita de acum'a, va tiené si dincolo de mormentu ori cà va tiené totu-de-a-un'a?! O nici de cumu! Atotu-Poterniculu Domnedieu va „chiamá pamêntulu

1) Ps. Dav. 103, 16. 2) S. Joanu Damaschiaulu.

dela resaritulú sórelui pâna la apusulu seu.“¹⁾ Cu scopulu cà „câti au pecatuitu fara lege, se voru si pierde fara lege; si câti au pecatuitu sub lege, voru fi judecati dupa lege, cà nu audîtorii legeri suntu drepti înaintea lui Domnedieu, ci facatorii legeri se voru indreptá.“²⁾

Éta Intrist. ascultatori! cà in diu'a judecatii voru incetá ratacirile ómeniloru rei, éta cà va incetá fariseismulu, éta cà va incetá prefacerea cea scârnava si hîdósa a ómeniloru ce vénéza mariri si interese lumesci trecatóre si in loculu loru se va cercá adevverulu! Atunci, in diu'a cea mare,

„In diu'a cea de judecata

Candu façia'n ceriu cu Domnulu sfântu “³⁾

fiecare infaçiosandu-se asia, dupa cum este in adevveru si fapta, bunu ori reu — va fi intrebatu: „ce au facutu pe acestu pamentu?“⁴⁾ o ce surprindere si ce mirare vomu avé, cà vomu audí din gur'a dreptului Judecatoriu aducându judecata neplacuta pentru celu ce noi l'amu tienutu omu dreptu, bunu, conscientiosu, credintiosu si de omenia pâna ce au fostu víu (si) au locuitu d'impreuna cu noi pre pamentu! . . . Dara, Intr. asc.! asia va fi bine si cu dreptate, — càci numai ast'a stare va luá masc'a de pe façi'a peccatosiloru ingamfati in viétia si éراسi numai ast'a stare va aretá pre dreptii cei dosediti in viétia, in adevverat'a loru colóre.

Se nu ne amarimu dara de feliu, cându virtutile nóstre crestinesci, cându faptele nóstre celea bune suntu dripite si calcate in petióre de ómeni, — càci éta va fi o dí mare, o dí insemnata, o dí de cumpena si in marire mai pre susu de tóte dilele veacuriloru, — cându cei ce in viétia pamentésca fara dreptate au fostu mari, atunci voru fi mici, asia dicându pitici; si éراسi cei ce fora dreptate a fostu mici — voru fi mari si preamariti! — „Dara pentru voi cari ve temeti de numele meu, va resarí sórele dreptatii si vindecarea va fi sub aripele s'ale. Si veti esí, si ve veti ingrasiá cá vitieii cei ingrasiati. Si veti calcá pre cei nelegiuiti; càci ei voru fi cá cienusi'a sub petiórele vóstre in

¹⁾ Ps. 50 I. ²⁾ Pav. e. Rom. c. II v. 12, 13. ³⁾ V. Alexandri. ⁴⁾ V. Alexandri.

diu'a, pre care o pregatescu, dîce Domnulu, Domnedieulu ős-
tiriloru.“¹⁾

Mângaierea celoru buni, se va cuprinde dara in ace'a, că la judecata nu voru fi condemnatu dupa strîmbatate; pentru-că voru stă in fația cu acelu Judecatoriu dreptu „care este puternicu implinatoriu cuventului seu“²⁾ si „la care nu este schimbare, nici umbra de mutare.“³⁾

Cele espuse v'au potutu convinge Intr. asc. cumcă starea celoru buni la judecata, va fi buna, si cumcă dreptii se voru invrednici de acestu glasu imbucuratoriu alu mai marelui Judecatoriu: „Veniti, binecuventatii parintelui meu! mosceniti imperati'a cea gatita vóue dela intemeierea lumei!“⁴⁾ Óre si cei rei si cei peccatosi se fie partasi de atare glasu imbucuratoriu séu celu puçinu tolerati pentru pecatele loru?

Se vedemu!

II.

Combinandu bine, aflămu Intristatiloru asc. că pre unii dintre cei rei — de si nu totu-dea-un'a, dar totu i ajunge asprimea legii inca aici pre pamentu.

Déca acum'a omulu inca este dreptu auneori in judecat'a s'a, — apoi cum nu va fi dreptu bunulu Dòmnedieu, care este impartialu si nemitarnicu la distribuirea dreptatii? Cum s'ar' poté si inchipu, că elu se-nu resplatésca fiesce carui'a dupa faptele s'ale? cându Ps. Davidu ne graesce susu si tare că: „Dreptate si judecata face Domnedieu toturoru celoru apesati.“⁵⁾ Si óre cum va resplati Domnedieu la judecata — celoru rei? Ce stare voru avé ei atunci? Cumu va fi judetiulu loru? Intr. asc! numai atât'a ve dicu că, grozavu! Pretotindenea voru fi figuri inspaimentatóre, cutremuru mare, sguidituri crâncene, sbierate, — sórele se va face negru cá unu sacu de peru si lun'a va face cá sangele. Stelele ceriului voru cadé pre pamentu. Peccatosii voru strigá: vai nóue — ajutoriu! „Muntiloru si pietriloru cadeti preste noi si ne ascundeti de çatra façi'a celui ce sie-de pre tronu si de la mâni'a Mielului; càci au venitu dîu'a cea mare a mâniei s'ale; si cine va poteá se stee.“⁶⁾

¹⁾ Mat. 4, 2, 3. ²⁾ Joil II, 11. ³⁾ Jac. I, 17. ⁴⁾ Mat. 25
34. ⁵⁾ Ps. 103, 6. ⁶⁾ Apoc. VI, 16, 17.

Omulu aflându-se vinovatu in cutare-va fapta rea abia ascépta privilegiulu de a se mântuí prin feliurite midiulóce de resplata neplacut'a. Pecatosulu inca va fi nutritu de acést'a la diu'a judecatii.

Dar' óre prin ce midiulóce va voi elu se se scape de osénd'a vecinica? Ce rugatiuni cuceritóre, va indreptá elu catra dreptulu Judecatoriu pentru pardonarea lui?! Séu póte, cà si cu privilegiulu acel'a se va incumetá a aduce inainte unele scuse seducátóre din viétia?! Póte cà si inaintea lui D.-dieu, va umblá cu punga plina, cá inaintea unui judecatoriu simplu de pe pamentu? Póte va dice: cà nu au fostu cine se stêrnésca in elu credinti'a in unulu Domnedieu adeveratu? „Ceriurile spunu marirea lui Domnedieu, si lucrulu maniloru s'ale 'lu vestesce tari'a.“¹⁾ „Càci dela resaritulú sórelui si pâna la apusulu seu mare este numele lui intre popóre, si in tóte locurile se aduce tamâia numelui lui, si daruri curate; càci mare este numele lui intre popóre, díce Jehov'a, Domnedieulu ostiriloru.“²⁾ — Séu póte va díce pecatosulu, cà nu au fostu cine se-lu povatiuiesca la implinirea porunciloru lui Domnedieu?! „In totu pamentulu au esitu resunetulu loru si cuvintele loru la marginile lumei.“³⁾ díce Apstolulu, despre preotii chemati a vestí cuventulu lui Domnedieu . . .

Bogatii presupunendu, cà si la judecata voru poté mitarnicí si seduce pre semenii loru, se voru mandrí érași póte cu aurulu si argintulu loru!? Inse, o! câtu de amara le va fi ratacirea, candu li se va aretá o glóta de lipsiti, goli, sdrentiosi, seteosi si flamendi alungati nu odata dela casele loru! Asia dara pecatosiloru pierduti! „Ce veti face in diu'a pedepsei si a perirei ce vine de departe? La cine veti fugí pentru ajutoriu? si unde veti lasá marirea vóstra“⁴⁾

Aici pre pamentu dupa ori ce lovitura grea a sortii acceptamu bine. — Dara intieptulu Solomonu díce, cà: „Nelegiuitii se restórna si nu mai suntu“⁵⁾ „Si toti cei mandrii si toti facatorii de rele voru fi cá mirescea; diu'a ce vine 'i va aprinde, díce Domnulu Domnedieulu ostiriloru, si nu li se va lasá nici radacina nici ramura.“⁶⁾

* * *

1) Ps. Dav. XIX, 1. 2) Malach. I, 11. 3) Rom. X, 18. 4) Isaia X, 3. 5) Prov. XI, 3. 6) Malachia IV, 1.

Dupa celea ce a-ti auditu, Intr. ascultatori! despre starea celor buni si celor rei la judecata, nu ve remane acum'a alta, de câtu se ve ingretiosiati si se ve ingroziti de pecate pâna ce traiti aici pre pamentu. Se uriti din totu sufletulu vostru faptele cele rele, adeca fara-de-legile, cari ve ducu in primejdii si ispite aici pe pamentu si in osênda vecinica din colo de mormentu.

Percurgeti mai bine viéti'a acést'a plina de ispite si desiertatiuni asia, cá bunulu Domnedieu se se desfateze in voi aici pe pamentu, cá in nesce fiintie alese si bineplacute lui. Percurgeti viéti'a acést'a scurta pamentésca asia cá trecându din ea, se duceti in cea'lalta numai urme de fapte bune crestinesci.

Ve incredintiezu, cá trăindu ast'feliu va fi mare si nesfêrsîta bucuri'a vóstra in ceriuri.

De alt'mintrelea am nadește in Ddieu, cá dupa celea audîte, mai bucurosu veti primí de aci inainte pentru viéti'a vóstra calea ce duce la bine, de câtu calea ce duce la reu. Am nadește in Domnedieu cá veti insetá dupa starea celor buni la judecat'a cea mai de pe urma. „Edificandu-ve in credinti'a vóstra cea mai sânta, si rugându-ve in Spiritu Sântu, pazindu-ve pre voi in iubirea lui Domnedieu, asceptandu mil'a Domnului nostru Isusu Christosu spre viéti'a cea eterna.“¹⁾ Aminu.

J. J. Ardeleanu.

Catechesa despre ispitírea lui Isusu.

1. Dupa botezu a mersu Isusu in desiertu, adeca in unu locu, unde nu se aflá nemicu frumosu, ci numai petrii etc. Aici se rogase si ajunase Isusu (nu mancasse si nu beuse chiar' nemic'a) 40 de dîle si 40 de nopti neintreruptu, si apoi flamândîse. Atunci vení diavolulu la Densulu spre a-lu ispití la pecatu, cá si pre ómenii cei de ântaiu. Elu se presentá de totu amicaveru si dîse: „tu esti Fiiulu lui Domnedieu, dî cá aceste petrii se se faca pâne!“ Isusu celu

¹⁾ Ep. Ap. Jud. XX, 2.

ă-totu-potente ar' fi potutu se dîca numai unu cuventu, si petrile s'ar' fi facutu pâne; inse I. a. ! atunci ar' fi ascultatu Isusu de diabolulu, si acest'a ar' fi fosu pecatu. Pre diabolulu firesce l'ar' fi imbucuratu fôrte, déca l'ar' fi ascultatu si Isusu cá ómenii cei de-ântaiu in paradisu; dar' Isusu natural-minte, nu ascultà de diabolulu, ba nu voi nici se scie de elu.

2. Acum diabolulu merse cu Isusu la Jerusalimu, si suindu-se pre coperisiulu celu planu alu Basericei i dîse: „déca esti Fiiulu lui Domnediu, arunca-te de-aci diosu; căci scrisu este: „angeriloru sei va demandá, si te voru scuti, cá nu cumv'a se lovesci de piétra petiorulu teu.“ Inse D.-diu a tramisu pre Rescumperatoriulu in lume, cá se mantuiésca pre ómeni, ér' nu se se arunce de susu fora de nice un'a cauza. Prin urmare déca s'ar' fi aruncatu Isusu josu de pre coperisiu, atunci nu ar' fi ascultatu de Domnediu, cí de diabolulu, si acest'a ar' fi fostu pecatu. Dar' Isusu n'a ascultatu de diabolulu.

3. Dupa ace'a veni diabolulu la altu cugetu, cá se insiele pre Isusu la pecatu. Elu adeca ducîndu-se cu Isusu pre unu munte fôrte inaltu, i aretà tóte tierile si imperatiile lumei, si dîse: „Aceste tóte, tóte casele si câmpurile etc: ti-le voiú dá tîe, déca cadiendu, te vei inchiná mie.“ Ce mintunosu e diabolulu! D.-diu a creatu tóte, si pentru ace'a Domnediu e si Domnulu lumei intregi; si asia nimicu nu se tiene de diabolulu, prin urmare nice nu are putere de a dá cuiv'a cev'a, si totusi se portà asia cá si cându elu tóte le-ar' poté dá lui Isusu. Cátu de nerusinat este diabolulu, a pretinde dela Isusu se ingenuche si se i-se inchine! De ace'a dîse acum Isusu: „fugi dela mine satana! căci scrisu este: Domnului Domnedieului teu se te inchini, si Lui singuru se-i sierbesci.“

Asia dar' de trei ori a probatu diabolulu se insiele pre Isusu la pecatu, inse Isusu nice odata nu i-a urmatu, remanendu totu-de-aun'a ascultatoriu de Parintele seu cerescu, si asia prin ascultarea s'a a reparatu ne-ascultarea ómeniloru celoru de ântaiu. Diabolulu in urm'a acestor'a s'a maniatu fôrte pre Isusu, si s'a departatu de-acolo plinu de ura si de necasu. Din contra venîra acum ângeri din ceriu la Isusu in desiertu, si-i servira.

4. Cá Domnulu nostru Isusu Christosu, asia si voi I. Fii! trebuie se ascultati de Domnediu bucurosi, totu-de-a-un'a

si punctuosu, si se-i tieneti preceptele, dar' nice odata se nu ascultati de diavolulu, cându ve insufla cev'a reu, cu atâtu mai puçinu de ómenii cei rei, de conscolarii vostrii etc. cari ve svatuescu la vre-unu pecatu, d. e. cá se vorbiti in s. Baserica, séu se ve corliti afundu in apa cându ve scal-dati, séu se ve dati pre ghiatia cându inca nu e prinsa bine, séu se ve aruncati josu din cev'a inaltime, si asia se ve puneti viéti'a in pericolu fora de nici o lipsa etc. — Chiar' si atunci se nu-i ascultati, cându ve dáu cev'a séu ve promitu, cá se faceti dauna cuiv'a! etc. Cându ve ro-gati in Tatalu nostru: „si nu ne duce pre noi in ispita,“ trebue se cugetati astufeliu: O, Preabune Domnedieule! departéza dela noi pre ómenii cei rei, cari voiescu a ne amagí la pecate, si ajuta-ne cá se nu ascultamu de ei si de patimile nóstre cele rele!

Domnedieu are bucuría si desfatarè in pruncii, carii iu-bescu cele 4 cuvente incepatóre cu a, si li dà totu binele; ba si angerulu pazitoriu favoresce, apera si scutesce pre unu pruncu bravu. Diavolulu firesce are manía pre pruncii buni, dar' ori-ce manía se aiba, — totusi nu póte stricá nemica prunciloru buni, precum nu póte muşcă unu câne legatu in lantiu (catene) pre acei prunci cari nu vréu se scie nimic'a de câne, si remanu departe de elu. Cine a luatú poterea diavolului, câtu elu nu póte stricá ómeniloru? unde? — Indata ce ve sculati deminéti'a, séu mergeti sér'a catra patu totu-de-a-un'a trebue se ve faceti semnulu s. cruci cu tóta evlavi'a, si se ve rogati, — atunci nu ve poté stricá nemica diavolulu etc. — Care rogatiune o dîci deminéti'a? Care sér'a? „Tatalu nostru,“ „Nascatórea“ etc. Dî deminéti'a roga-tiunea acést'a :

Dómne! celu ce preste nópte

Ai portatu grigie de mine,

Feresce-me-in câtu se póte,

Si-in ast'a dî, ce vine

De pecatu si ori-ce reu,

De necasuri si de mórte,

Si-ti voiú multiamí de tóte,

Voiú marí numele Teu!

Ér' tu angeru pazitoriu,

Fii-'mi intru ajutoriu,

Cá se cugetu se vorbescu

Cum vré Tatalu celu cerescu! Aminu.

Ér' sér'a pre lînga rogatiunile: „Tatalu nostru“ „Nascatóre“, si „Imperate cerescu“ etc. se mai potu díce aceste din partea prunciloru:

Candu voiesci cá se te duci
Catra patu-ti de dormitu,
'Ti-fâ semnulu sântei cruci
Si te róga umilitu!
Multiamescu Tîe Christóse,
Cá pentru mine-ai rabdatu
Mórtea cea mai rusînósa,
Si-asia m'ai rescumperatu.
De cumv'a Te-am vatematu
Iérta-'mi cá unu 'nduratu!
Tramitemi unu somnu usioru
Si ângerulu pazitoriu,
Se veghieze-'ngiurulu mieu
Scutindu-me de-ori-ce reu!
Aminu.

Séu:

Dómne, dà-mi somnu liniscitu
De visuri grele scutitu,
Si me scóla recreatu,
Sanetosu si desceptatu,
Cá se potu invetiá bine
Si se Te marescu pre Tîue!
Aminu.

Din istori'a despartîrei bisericeii orientale de cea apuséna.

e) Monofisitismulu. Conciliulu dela Chalcedonu.

Imperatul Teodoru prin tóte nisuintiele s'ale a exoperatu mai multu unu armistitiu decâtu o pace statornica. Pacea s'a restabilitu numai pre unu tempu, cum s'a dísu mai susu, cá se erumpa resbelulu cu vehementia mai mare. Pana-cându a traítu s. Cirilu, ortodoxismulu a avutu unu scutu puternicu. Densulu a avutu inaintea ochiloru nu persónele, ci pacea beserecei si curatieni'a invetiaturei crestine. Acést'a se vede de acolo cá densusu a lucratu numai pentru delaturarea lui Nestoriu, capulu si auctorulu eresului nestorianu, de acei'a a statu densulu in corespondintia cu episcopi cari cu dreptu cuvêntu au fostu suspiciunati a fi nestoriani, cum a fostu Teodoretu din Ciru si Jba din Edessa

Altcum s'au desvoltatu lucrurile dupa mórtea lui Ciri-
rilu (449). Succesorulu seu Dioscoru a fostu o mare nenorocire
pentru beseric'a întréga, mai alesu inse pentru Egiptu.
Cu tempulu s'a doveditu cumcà densulu a fostu lupu imbracatu
in piele de óie si a intratu in staulu numai cá se rapésca
si a facutu unu reu nespusu in beserica. In urm'a lucrariloru
lui Atanasiu a fostu Egiptulu column'a adevéru-lui si mam'a
pietatiei. Dioscoru i-a rapitu acésta gloria si a cufundatu-o
in intunerecu, in care jace si astadi.

Eresulu promovatu de densulu a prinsu radacini, atátu
de tari, câtu nici santii, cari au traítu acolo mai târdíu,
nici crudímea barbariloru, cari au ocupatu tíer'a n'a potutu
se-lu sterpésca in 14 secolu. Provinci'a, care pana atunci a
fostu locul celei mai mari uniri si celei mai fericite paci,
a devenitu teatrulu celoru mai mari confusiuni, desbinari si
revolte. Acelu eresu a ingropatu pietatea pustniciloru, cari
pana atunci au fostu ornamentulu tiei, si in locu cá se
acurga acolo din tóte pàrtile santii pentru a ajunge la vèrtute
perfecta, au fostu astrinsi se fuga de acolo, de nu voiáu se
scada in credintia si se fie despartíti de beserica.

Insusi devastarile naturali se pareáu cà prevestescu
starile nefericite a besericei. In 447 s'a intèmplatu unu
cutremuru de pamèntu in Constantinopolu, cá sí care nu se
mai intèmplase. In unu momentu au fostu desierte tóte be-
sericele si casele. Alexandri'a inca n'a remasu scutita de
acést'a. Urmarile au fostu infiorátore. O multíme de ómeni
au cadíutu victim'a acestei revólte a naturei. In acelu anu
a moritu Proclu, patriarchulu Constantinopolului si in locu-
i s'a alesu Flavianu, presbiterulu si tesaurariulu besericei
Constantinopolitane, distinsu prin zelulu seu pentru curatieni'a
credintiei si viéti'a morala. Prin védi'a s'a a inaltiatu puse-
tiunea stralucita a scaunulu Constantinopolitanu. Sub dèn-
sulu s'a acusat Iba din Edes'a de ereticu, cá adictu a in-
vetiaturiloru lui Teod. din Mopsvestia. Acus'a contr'a lui
Iba a fostu redicata de mai multi clerici de ai sei si in-
dreptata càtra Domus, patriarchulu Antiochénu. Mai târdíu
a fostu acusat si la imperatulu, care a transpusu caus'a
spre decidere patriarchulu din Const. Acest'a a convocatu
câtív'a episcopi, cu cari au decisu caus'a. Precându se pareá

cà prin acést'a patriarchulu Const. si-a estinsu puterea si asupr'a celui antiochénu, pre atunci se redică o fortuna asupr'a lui din alta parte. Dioscoru din Alexandria s'a folositu de certele monofisite pentru a câscigá scaunului seu prerogativele avute in tempuri mai vechi. Certele monofisite s'au escatu din doctrinele ratecite a lui Eutyche. Acest'a a intratu de teneru in manastire, s'a facutu calugaru, mai târdîu a fostu ieromonachu si in urma archimandritu in o manastire din Constantinopolu, in care eráu 300 de calugari. Cu ocasiunea certeloru pentru eresulu nestorianu, dënsulu a fostu unulu dintre cei mai mari contrari. In foculu celu mare de a combate nestorianismulu cadiù in altu extremu invetiându că in Is. Christosu dupa intrupare este numai o natura. Domus din Antiochi'a l'a acusat u la imperatulu Teodoricu, cumcà re'noesce invetiaturile lui Apollinaru, sustienëndu cumcà ddieirea fiului lui D.-diu si umanitatea lui suntu numai o natura si ascriindu ddieirei posibilitatea de a suferi. Fiindu-cà orientalii eráu suspitiunati de nestoriani i-a fostu usioru lui Eutiche a face desierte atacurile lui.

Altu cursu a luat u lucrulu dupa-ce a pasîtu in contra-i Eusebiu din Doryläu, fostulu seu amicu. Acest'a observandu cumcà Eutiche sustiene o invetiatura eretica a voîtu se-lu abata. Nesuccediendu-i a-lu capacítá a pasîtu cu o scrisóre acusatória contr'a lui in sinodulu din Constantinopolu, convocatu in 8 Novembre 448 pentru a decide in caus'a unoru certe intrate intre câtiv'a episcopi orientali. Eusebiu a pretinsu cetirea scrisorei s'ale in sinodu. Presiedintele Flavianu l'a rogatu se abstea dela cetire si cá amicu se incerce aplanarea pre cale privata. Eusebiu a declarat u, cumcà s'a facutu acésta incercare din parte-i, inse fára nici unu resultatu si de-ace'a insista prelânga cetirea epistolei. In urm'a acesteia s'a tramisu o deputatiune la Eutiche, carea se-lu provóce se vina in sinodu spre a i-se ceti o acusa, ce a intratu in contr'a lui. Cu acést'a s'a terminatu siedinti'a prima. In a dóu'a (12 Nov.) si-a re'noitu Eusebiu acus'a cu observarea, cumcà Eutiche prin convorbiri duce si pre altii in ratacire. La propunerea lui s'au cetitu mai multe acte referitóre la obiectulu din cestiune. In siedinti'a a trei'a a referatu deputatiunea, cumcà Eutiche nu voiesce a veni in sinodu. La

propunerea lui Eusebiu s'a transmis a dóu'a deputatiune se-lu provóce a vení in sinodu. Nevoindu a vení nici acum s'a decisu se fie provocatu a trei'a óra cu terminu preclusivu si anume se se presente in 17 Nov. inainte, de amédiadî. Eutiche a cerutu acumu amanare pana in 22 Novembre, cé i s'a si concesu. In díu'a de 22 Nov. s'a tienutu a sieptea, ultim'a si cea mai insemnata siedintia. La acést'a s'a presentatu Eutiche cu o suita mare, incungiuratu de o multíme de ostasi, calugari si demnitari dela curte, intre cari silentiariulu (consiliariulu intimu) Magnus, care a cetitu in sinodu o scrisóre a imperatului, in care si-a exprimat dorinti'a pentru restabilirea pazei in baserica si admiterea in siedintia a patriciului Florentiu, care e versatu in afacerile credintiei. Scrisórea imperatului s'a primitu cu curtenirea in datinata bizantina: „Multi ani imperatulu, credinti'a lui e mare, multi ani piulu, ortodoxulu imperatu-archiereu.“ Dupa ace'a a declarat Flavianu cumcà sciindu cu totii cà Florentiu e dreptu-credintiosu, se partcipe la siedintia, numai câtu se se declare si Eutiche. Eutiche a respunsu: „Faceti ce voiesce D.-diu si Santi'a Vostra eu me recomendu vóue.“

(Va urmá.)

Recensiune.

„*Metodic'a scólei poporale*“ de Dr. Petru Piposiu profesor. I. partea generala: Aradu 1887. 8° pag. 123. — Cuprinde in 23 capete séu paragrafi urmatoriulu materialu. O privire in istori'a scólei; problem'a scólei poporale; raportulu scólei catra familia, baserica si statu; sfer'a de activitate a scólei poporale; invetiamentulu, procesulu, form'a, tonulu si principiulu didacticu cardinalu alu invetiamêntului; invetiamêntulu trebuie se fie naturalu, invetiamêntulu trebuie se se acomodeze dupa individualitatea eleviloru; invetiamentulu are se fie intuitivu; invetiamêntulu are se fie claru; invetiamêntulu are se stêrnésca in elevu interesu multilateralu; invetiamêntulu trebuie se fie adevratu, practiculu si se produca o cultura trainica; reprivire; *disciplin'a, calitatile invetiatorului* si in fine *notiunea metodice*.”

Din capulu locului trebuie constatatu, că cartea acést'a este, dupa câtu sciu eu, *prim'a* la noi in feliulu seu; pentru-că ce aveámu pâna acum'a in domeniulu sciintieloru pedagogico-didactice, tractá mai alesu principiile *educatiunei*; ér' celea ale *instructiunei* numai asia dîcîndu in trecatu. Si nu fara cuvêntu, pentru-că sciutu este, că scopulu finalu si alu instructiunei este formarea caracterului moralu, este punerea elevului devenitu indepedentu pre calea vêrtutii, carea fara indoiéla se póte dice, că este rezultatulu educatiunei rationale. — Autorii nostrii pedagogici de pâna acum'a par' că 'si dîsera: „Nóue Româniloru ne trebe o *creștere instructiva!*“ precându astadi in lumea cea mare pedagogica, parol'a dîlei este: *invetiamentu educativu!*

Dlu Piposiu se vede — judecându dupa acést'a „*pârğa*“ a scrieriloru s'ale, că vré se mérga cu curentulu pedagogicu, care pretinde susu si tare: *invetiamentu educativu!* „*Metodic'a scólei poporale*“ privesce si tractéza cestiunile pedagogice prin perspectiv'a Didacticei. Punctulu mânecarei este celu adevératu. Dar' se vedemu pre scurtu (dupa-cum érta program'a acestui organu de publicitate), încátu de co-recta este si desvoltarea si progresiunea meterialului semnalatu in cartea acést'a. Apoi fiindu-că la noi ómenii s'au cámdedatu a se provocá la autoritati straine, cându voiescu se-si justifice cutare procedere (precum facesi d. P. la pag. 123): voiu intrebuintiá si eu acésta maniera, nu, că dóra asi aprobá-o pe dintregulu, ci numai pentru-că acést'a a devenitu adi „*manía.*“ Me voiu provocá la doi corifei de grea auctoritate in lumea pedagogica, pe cari i citéza si d. autoru.

1. *Disterveg* — admiralulu pedagogiloru germani — in „*Indreptariulu*“ seu*) privesce (in sectiunea: „*Ce e mai de lipsa preste notiunile: „pedagogi'a, didactica si metodic'a*“ T. I. pag. 82). „*Metodic'a*“ de o parte a *Didacticei*, si anume de partea-i aplicata. Dêns'a este invetiatur'a despre legile si regulele instructiunei in singuraticele obiecte de invetiamentu. Déca s'ar' despartí *Didactic'a* si *Metodic'a*, trebuie se se tiêna strinsu in vedere, că in *Didactic'a* s'a se tracteze numai legile si regulele generale ce au valóre la ori-ce feliu de invetiamentu; in *Metodic'a* inse cele speciale, cari

*) Wegweiser zur Bildung deutscher Lehrer. Edit. 5 Essen 1873.

diferescu între sene după scopu, cuprinsu, forma și alte particularități ale științei învățămîntului. Mai bine este a lua ambele noțiuni în înțelesul de mai susu *Pedagogi'a* cuprinde totulu; *Didactic'a* este acela ramu alu acelei'a care se ocupa cu învățămîntulu; *Metodic'a* cuprinde singuratecele reguli pentru feliuritele obiecte de învățămîntu și pentru singuraticile metode.

2. *Kehr* în „*Prax'a școlii populare*“ *) (care opu și d. P. 'lu numesce „*renumi'tu*“ pag. 98) deosebesce: *Didactic'a* și *Metodic'a*.

Didactic'a este pentru dînsulu știința, carea pertracteaza principiile conducătoare la învățămîntu în generalu; *Metodic'a* carea tracteaza principiile aceste în specialu, adeca maximele ce suntu de observatu la singuraticile obiecte de învățămîntu. **)

M'asiu estinde preste marginele programei acestui organu de publicitate, decă asiu vré se specializezu materialulu pentru ambele discipline: Didactica și Metodica (voiu face-o înse airea cu cea mai de aproape ocașiune. ***) Dar' pentru reflecșiunile de față, cugetu că nici nu-i de lipsa.

În urmăre voiu constatá despre „*Metodic'a școlii populare*“ deocamdata numai următoarele:

I. În generalu.

a) În considerare și în nexu cu distingerile de mai susu între noțiunile de Pedagogia, Didactica și Metodica, precum și cu ce s'a produsu la noi pre acestu terenu pîna încóce la cartea regretatulu Dr. Petroviciu: sum de parere, că oper'a de față se poteá numi dóra mai potrivitu: „*Didactica*“ și apoi, partea a II, carea speramu că d. P. ni-o va dá în curîndu „*Metodica*.“

b) Cărți de categori'a și calibrulu „*Metodiceii școlii populare*“ tracteaza de obicei materialulu alesu în progresiune „*analitica*“, precîndu aci 'lu vedemu însîratu multu pușinu în cea „*sintetica*“, aducîndu definițiunea și imparțirea științei chiar' la fine.

*) „Die Praxis der Volksschule.“ Edit. 7 Gotha 1875.

**) Totu acésta deosebire o aflamu între scriitori maghiari și la Bány Ignác, în opulu seu atîtu de cunoscutu „*Tanítók könyve*.“

***) În „*Fóia besericéscă și școlastică*“ din Blasiu.

c) Definițiunea „Metodicei“ se pôte face si întielege cum se cade numai deschilindu bine: 1. *Ce* se invetiamu in scóla? 2. *Cum* se invetiamu (instruimu)? 3. *Unde* si *cine* se instrueze? Metodíc'a este ace'a parte a Didacticei, care raspunde la întrebarea de sub 2) adeca carea tractéza despre metódele de invetiamentu.*)

d) Materii cá: problem'a scólei poporale; raportulu scólei càtra familia, beserica si statu; sfer'a de activitate a scólei poporale, disciplina; calitatile invetiatorului n'au se între in cadrulu unei „Metodice“, ci numai in cel'a alu „Didacticei.“

II. In specialu.

Cunoscintiele desvoltate si espuse in §§ dela VI—IX inclusive (pag. 31—52) se lamuriáu multu pentru cetitoriu cá si pentru scolaru prin adaogerea a câte unei scheme relative. Limbagiulu incolo este fluentu; dar' influinti'a limbiloru straine, in cari se vede cà a studiatu d. autoru, se cunósce indata si in cartea acést'a cá mai in tóte dincóce de Carpati.

Gresi sintactici relativu la *constructi'a* *Propusetiuniloru* cá „...popórele antice incepura a-si infintiá scóle, *acestea scóle inse* etc. (pag. 6) ...societatea ... s'a ingrighiatu a infintiá si a sustiené unu institutu“ .. *ace tu institutu este: „scóla poporala“* (pag. 12) detragu multu dictiunei românesci. — In ambe locurile citate pârtilé subliniate forméza frase séu propusetiuni de sine. Întreuintiarea regulata a articlului nedefinitu: *una, o*, in tóte casurile (pag. 11, 13, 15 etc.), care in limb'a nóstra româna *nici nu esista* cá atare**), ci este germanismu intrupatu; espunerea unoru lucruri, ce duréza si astadi in formele timpului trecutu, cá: „Doctrinelle crestinismului *ne invetiara*... a pretiú“ etc. (pag. 7). Totu asiá aflamu deformatu si citatulu din s. scriptura „*nu erá* nici *Ovreu* (coruptu in locu de *Evreu*) nici *Elinu*“ in locu de: „*nu este*... etc; apoi *strainismi* séu *barbarismi* sub forma de *pleonasm* cá „la unu poporu *cutare* (pag. 5) „*unulu* fia-carele (pag. 12); *tantologí* cá la pag. 78, 81,

*) Dr. G. A. Lindner „Encyclopädisch. Handbuch der Erziehungskunde“. Wien. 1884 pag. 196.

**) T. Cipariu „Gram. l. romane.“ I. Bucuresci 1869 pag. 176.

82 etc. măsime séu proverbiu latine traduse liberu, in locu de a le infaçisiá cu respectivete românesce, cá: „Festina lente“ = „Cine merge încetu, ajunge mai 'eparte“ in locu de „Încetu cu încetu departe ajungi“ (pag. 82); vorbe cá „pervinu“ (pag. 44) in locu de „ajungu“, „ține repausu“ (pag. 82) in locu de „pauzéza“ séu si „odihnesce“ etc. limb'a „stravezia“, „hain'a“ indeiloru (pag. 53) etc. impestrițiéza, îngreuna si-ti f. cu neplacutu limbagiulu (nu cum scrie d. autoru „limbaj“). — Dar' ce se dîcemu? Atari gresi intimpinamu — dorere — mai pe totu pasulu la noi cesti de dincoce de Carpati, precându la cei de dincolo limbagiulu bijgae de frantiuzismi, turcismi, grecismi etc. E bine inse se ni-i amintimu unii altor'a, cá se ne silimu barem noi carturarii a vorbí si scrie, scurtu a cultivá cu onoru românésc'a cea curata.

Si acum'a constatate unele defecte óre-cum „technice“, nu potu a nu accentuá si calitatile bune ale acestei scrieri. Materiile semnalate suntu tractate cu multa si temeinicá cunoscentia de causa. Cestiunile si principiile didactice suntu privite si esaminate din temeiori psihologice si rezultatele concrete suntu aduse in consunantia cu prescriptiile pedagogiei moderne. — 'Mi place tractatulu despre „disciplina“ (pag. 102—108) carele, desí scurtu, dar' te lasa mișcatu cetindu-lu si te îndémna se-lu mai cetesci si recetesci.

Adeveru vecinicu ne spune d. P. cându dîce: „*Disciplin'a buna, impreunata cu invetiamêntu temeinicu, va educá o generatiune luminata, pacinicá si sirguitória; ér' din scólele cu disciplina lacsá va esê unu poporu nesupusu, nepacinicu si nezubitoriu de lucru*“ (pag. 102).

Prelânga reflesiunile aceste obiective incheiu cu dorinti'a, cá nici unu dascalu românescu se nu fia, carele se nu cetésca si se nu studieze „Metodica“ dlui P. — spre edificarea s'a si redicarea invetiamêntului românescu (carele inca pre multe locuri e numai unu ruginosu si grosolanu mecanismu) la gradulu invetiamêntului educativu. Atunci numai „*se va poté redicá si cultur'a si demnitatea nóstra nationale*“ — cum pré bine dîce d. P. (pe pag. 1) *la nivelu recerutu.*“

V. Gr. Borgovanu.

V A R I E T A T I.

Reform'a calendariului. — Societatea astronomică din Franța, presidiată de d. Camille Flammarion, a primitu dela unu donatoriu anonim u suma de 5000 franci spre a deschide unu concursu pentru reformarea calendariului actualu.

S'au prezentatu vre-o 50 de proiecte și 6 premiuri au fostu date.

Memoriulu urmatoriu a obtinutu premiul întâiu. — Elu imparte anul in patru trimestre de 91 zile fie-care său tocmai 13 săptămâni. Aceste patru trimestre fiindu absolutu egale și identice, resulta de aci, că calendariulu anului se reduce la calendariulu unui trimestru. Dupa-ce inse acestea nu dau in totalu decâtu 364 zile, a 365-a și a 366-a ale aceluor bisextili suntu clasate că zile complimentare, in afara de săptămâna și diu luna. — Acest'a permite că anul urmatoriu se începa cu ace'a-si zi a săptămânei că și anul precedentu. Ast'felu, toti anii suntu absoluti asemenea și acel'a și trimestru se repeta indefinitu. — In această lunga serie de trimestre egale, prim'a luna a fie-carui trimestru are 31 zile și începe cu diu'a de Luni, — a două'a, 30 zile și începe cu Joi, — a trei'a de asemenea 30 zile și începe cu Sâmbata. — Acestu proiectu suprima luna de 28 zile; elu stabilește o ordine regulata in alternarea lunilor de 30 și 31 zile, in fine, elu permite fara ajutoriulu nici unui almanachu și printr'o simpla socotela de unu minutu, se se fixeze in ce zi a săptămânei a caditu său va cadé cutare patrariu de luna, dupa cum este vorb'a de prim'a, de a două'a, său de a trei'a luna a unui trimestru și acest'a pentru ori-ce anu ar' fi.

Regele și Primatele Romaniei. Cu ocașiunea anului nou Metropolitulu primat alu Romaniei au felicitatu pre Capulu Statului român u cu următoriele cuvinte: — „Sire! Printre bunele și frumoșele datini pre cari le-amu primitu dela parintii nostri, este și ace'a că, la reînnoirea anului, Metropolitulu țerei, in numele clerului și alu poporului, se aduca urari capului Statului. Acestei datine urmându eu, smeritulu pastoriu alu acestei de Domnedieu pazite Eparchii, suntu fericitu de-a avé privilegiulu de a ve roști in această zi, Sire, simtirile de devotamentu care ne însufletiescu pre toti, clerici și mireni, pentru August'a persóna a Majestatei Vóstre, simbolu viu alu Suveranitatiei nationale. — In a lui Domnedieu mâna stă cumpen'a vremiloru; ale lui suntu vécurile, ai lui suntu anii. Elu dă hrana la tóta faptur'a și tarie la totu némulu. Datori'a nóstra este se lucramu ast'felu, că prin faptele nóstre cele bune, se atragemu mil'a cerésca și se facemu se aplece domnedieesc'a cumpena spre binele și folosulu nostru. Precum harniculu plugariu privesce cu multumire câmpulu bogatu de sperantie pre care l'a brasdatu vrednici'a lui, asia individii și natiunile au dreptu a se mândri cându vedu că a spiritu dintr'unu anu intr'altulu munc'a loru morala, faptele loru bune și creștinesci, — brazde pururea roditóre

ale ogorului de viétia vecinică — Mândru de sine și de poporul, seu, intra în anul nou capulu unui Statu, cându are consciința de binele ce a facutu, de munc'a ce a implinitu pentru propasirea și înalțierea țierei s'ale. Cu asemenea mândrie poteti privi, Sire, la anul care s'a sevêrsitu, că și la cei ce l'au precedatu, căci prin faptele Vóstre, prin vitej'ra și întieplețiunea Vóstra, a-ti redicatu Statulu românescu la trépt'a la care a rîvnitu stramosii noștri.

„Primiti deci Sire, în acésta antâi'a dî a anului, viele mele urari, însufletite de smerenia și caldura evangelica, precum și de rogatiunile neincetatu îndreptate catra Celu Atotupoternicu, că se ve dee viétia îndelungata și fericita că se ve întarésca și în viitoriu, cum V'a întaritu pâna acum, cu putere și întieplețiune, spre a conduce destinele acestui poporu, pentru care a-ti fostu predestinatu de Domnedieu, la tiênt'a ce Majestatea Vóstra și Patri'a o doriti. În acele'a-si sinceri urari inim'a mea, a clerului întregu și a tuturor Româniloru, cuprinde și pre August'a Vóstra Soție, pre scump'a noastră Regina, care prin bunatatea înaltei s'ale inimi, prin însusirile Ei nobile, a binemeritatu numele de Mama a suferișiloru și a sermaniloru.“ —

Regele a respunsu :

— „Rugele bisericeii și urarile poporului ne-au adusu totude-a-un'a fericire și ne-au spriginitu și întaritu în tóte împregiurările.

„Primimu dar', Regín'a și Eu, cu o vie multiamire espresiunea sentiémintelor de dragoste și de credința ce Ne esprimati cu atât'a caldura, și dorimu din tóta inim'a că anul nou se fie manosu în progrese și lucrari folositoare și plinu de norocu pentru scump'a noastră Românie, pre care Ceriulu se-o ocrotésca și de adi înainte.“ —

Regín'a Romaniei și copii. În ajunulu Cratiunului, M. S. Regín'a României intrunise în apartamentele s'ale private vre-o suta de copilasi din societatea bucurescêna. Copii au dantiatu, au gustatu, au avutu o siedința de ventrilocie și în cele din urma au fostu fotografati în grupu împregiurulu reginei. — Cine nu a vediatu pre M. S. în mijloculu acestei lumi tène, nu cunoșce pre regín'a. Nu e copilu, pre care se nu-lu desmierde, se nu-lu faca se salte pe genunchi! Nimicu glumetiú că familiaritatea ce repede se stabileșce și sensati'a, cu care unele din copilite se vedu că la ele acasa. — Regín'a adóra aceste turbulente și nu permite se li se puna celu mai micu frâu. — Mamele presente au întielesu lesne, pentru-ce o copilitea înalta și svelta a dîsu reginei: „Ne place la d.-t'a; de ce nu ne chemi mai desu?“ Domnedieu singuru sefe, ce strîngere de inima trebue se cuprinda pe M. S. cându cu sér'a se stînge în palatu ace'a animatie, cându dispare acelu rîsu inocentu alu copilului.

Convictu rom. în Bai'a mare. — Gimnasiulu super. din Bai'a mare în anul scolasticu curinte, prefacîndu-se în gimnasiu de

statu, prin acést'a subsistinti'a acestui'a este asigurata pentru totu-de-a-un'a. — La acestu institutu se afla, dupa cum aréta programele anuale, de 80—100 si câte odata si mai multi studenti de români. — Luându in consideratiune acestu mare numeru de studenti români dela acestu gimnasiu, ori si care pariute cunoscatóriu de impregiurarile locale din Bai'a mare, trebuie se sântiésca lipsa ardienda de unu convictu, unde pre lînga unu pretiu moderatu se póta capatá provisiune pruncii gr. cat. români dela acestu institutu — Mai multi romani din acelu tienutu patrúsi de acésta lipsa de convictu infintiandu in Bai'a mare, convóca o adunare in acésta cauza de mare importantia pe 11 Februariu st. n. in-ante-de-amédi la 10 óre in localitatea scólei gr. cat. romane din Siomcut'a mare, in care adunare se voru discutá modalitatile si midilócele cum s'ar' poté infintiá acestu convictu catu mai curându. — Deplinu succesu!!!

Ajutoriu!!! Poporulu românu gr. c. din Poian'a Ariésului (comuna mestecata cu magiari ev. ref.) in cea mai mare parte fórte lipsitu si necajitu — câscigându-si pânea de tóte dilele cu lucrulu pe la straini — si-au edificatu in anulu 1882 o scóla intru tóte corespondietória cerentieloru legei, si acum si-au adunatu materialulu de lipsa pentru cá in locul besericei vechi de lemnu — in care, fiendu aprópe ruinata, i s'au interdísu prin autoritatile civile tienerea cultulu divin, — se-si zidésca o beserica nóua din materialu solidu. Multele spese ce li-au ayutu inse cu cumperarea loculu, in care si-au ziditu scól'a si a celui'a in care voru se-si zidésca nóu'a beserica — ambele cumperându-le dela straini cu bani scumpi, — precum si cu zídirea si adaptarea scólei si cu procurarea materialulu de lipsa la nóu'a beserica: i-au storsu de totu, asié cá acum suntu siliti a recurge la ajutoriulu confratiloru de pretutindenea cu rogarea cá se benevoiésca a-i ajudá intru indeplinirea lucrulu inceputu — contribuindu care-si dupa potere la acoperirea speseloru de zídire a nóuei beserice, si ei din parte-si se apromitu cá la tîmpu protrivitu asemene voru ajudá dupa potentia pre alti confrati ai loru la ast'feliu de casuri.

Contribuirile benevoitóre se se trimita la Redactiunea acestei fóie, care le va cuitá publice si le va inaintá la locul destinatiunei loru.

Necrologu. — **Filonu Orbeanu** fostu parochu gr. cat. a Ielandielului, dupa unu morbu lungu, atacatu de apopleisie, si-a datu nobilulu seu sufletu in 20 Ianuarie la 6 óre a. m. in alu 60-lea anu alu etatiei, si 35-lea alu preotiei s'ale — deplânsu de fii sei *Romulu V. Orbeanu* preotu si soçi'a, *Silvi'a*, *Laveni'a* si *Letiti'a* si soçií loru, precum si de alte numeróse rudeni si cunosciintie. — Fia-i tierin'a usióra si memori'a neuitata!

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete-Negrutiú in Gherl'a.

Gherl'a. Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu.